

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

БІЛИК Олена Іванівна

УДК 351.663.2:33.025.12

**РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ
РИЗИКАМИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук з державного управління

МИКОЛАЇВ - 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України (м. Миколаїв).

Науковий консультант - доктор економічних наук, професор,
ПОДОЛЬЧАК Назар Юрійович,
Національний університет «Львівська політехніка»,
завідувач кафедри адміністративного та фінансового менеджменту.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, доцент
АНТОНОВ Андрій Вячеславович,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
професор кафедри економічної безпеки,
публічного управління та адміністрування;

доктор наук з державного управління, професор,
ДАЦІЙ Надія Василівна,
Поліський національний університет,
професор кафедри економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного управління;

доктор наук з державного управління, професор,
ХАЛЕЦЬКА Аліна Анатоліївна,
Університет державної фіскальної служби України,
професор кафедри менеджменту.

Захист відбудеться 24 квітня 2021 р. о 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 38.053.03 у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, ауд. 5-107.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

Автореферат розісланий 23 березня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
д. держ. упр.

Л. В. Антонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Визнання соціального ризику одним із домінуючих у рамках загальної системи управління ризиками зумовлює доцільність дослідження цієї системи з точки зору публічного управління в напрямі забезпечення балансу стратегічних завдань та інтересів різних груп, включених у суспільний процес. Також функціонування дієвої системи публічного управління соціальними ризиками є основою для формування розвиненого громадянського суспільства, європейської інтеграції та сталого розвитку держави.

В умовах цифрових трансформацій система публічного управління соціальними ризиками функціонує в динамічному середовищі, та зміни траєкторії соціальних ризиків є визначальними домінантами в суспільній, економічній та політичній життєдіяльності кожної країни. Зокрема цифрові трансформації вимагають перегляду природи публічного управління соціальними ризиками, адже прорив у високотехнологічне цифрове майбутнє неможливий, якщо значна частина населення існує за межами тих соціальних стандартів, які є невід'ємною частиною для сучасного розвиненого постіндустріального суспільства. Але й сучасне суспільство, попри високий рівень соціальних стандартів, представлених у системах публічного управління соціальними ризиками розвинених країн світу, перебуває у невизначеності щодо настання тих чи інших соціальних ризиків, наприклад, пандемії.

Питання розвитку системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій, що враховує інтереси всіх економічних суб'єктів (домогосподарств, підприємницьких і владних структур), є вкрай важливим у контексті забезпечення демократичного державотворення в Україні та її інтеграції в європейський простір.

Вагомий внесок у розвиток теорії та методології формування системи публічного управління соціальними ризиками здійснили вітчизняні та зарубіжні вчені. Серед науковців, які були засновниками школи ризик-менеджменту й детермінували поняття ризику, слід відзначити Т. Авена, Т. Андерсена, Т. Бартон, У. Бек, А. Вілдавські, А. Влодапчика, А. Дакал, Р. Гольцмана, М. Дугласа, Ф. Евалда, Н. Лумана, та ін. Дослідженню суті ризику присвячені праці таких вітчизняних науковців, як В. Базилевич, Н. Барановська, В. Вітлінський, К. Галушко, І. Гончаров, М. Клапків, Т. Лозинська, Н. Подольчак, О. Половцев, С. Ткач, А. Шегда та інші. Специфіку соціальних ризиків, особливості побудови механізмів регулювання та визначення інструментів оцінювання соціальних ризиків вивчали такі постаті наукового простору, як А. Антонов, У. Бек, М. Білінська, В. Бульба, А. Вілдавський, В. Воротін, Е. Гідденс, Н. Дацій, О. Дегтяр, К. Дейк, В. Дзюндзюк, М. Дуглас, В. Грачова, В. Ємельянов, М. Криштанович, Е. Лібанова, Н. Луман, В. Надрага, М. Кравченко, В. Купрійчук, О. Палій, О. Петроє, П. Петровський, А. Попок, Т. Поспелова, А. Семенченко, Г. Ситник, В. Скуратівський, П. Словік, А. Халецька та ін.

Але, незважаючи на значний науковий інтерес до окресленої проблеми та 30-річний досвід інтенсивного управління ризиками в європейському

державному секторі, досить мало емпіричних оцінок щодо розвитку системи публічного управління соціальними ризиками.

У свою чергу, безліч прогалин у формуванні та реалізації механізмів управління розвитком соціальної сфери України, а також масштаби соціальних ризиків, що викликані пандемією, зумовили необхідність розробки теоретико-методологічних положень та практичних рекомендацій щодо розвитку системи публічного управління соціальними ризиками з урахуванням саме цифрових трансформацій як комплексу фундаментальних змін сьогодення в підходах до управління та формування комунікацій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до тем науково-дослідної роботи: Чорноморського національного університету імені Петра Могили «Організація державного управління в умовах становлення та розвитку політичної системи України: політико-правові, історичні та регіональні аспекти» (державний реєстраційний номер 0119U000451), у рамках якої автором запропоновано матрицю публічного управління ризиками різновікової категорії дітей в умовах цифровізації економіки; Національного університету «Львівська політехніка» «Розвиток інноваційних аспектів публічно-приватного партнерства» (державний реєстраційний номер № 0118U000345) в частині формування методології визначення рівня ефективності соціального забезпечення держави або регіонів; Національного університету «Львівська політехніка» «Розвиток краудфандингової діяльності у системі інвестування національної економіки» (державний реєстраційний номер U 0119U100487), зокрема в частині формування методів публічного управління соціальними ризиками.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є вдосконалення теоретико-методологічних засад та обґрунтування науково-прикладних рекомендацій щодо розвитку системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій.

Для досягнення мети в дисертації поставлено та вирішено такі завдання:

- систематизувати теоретичні засади формування системи публічного управління соціальними ризиками в процесі суспільних трансформацій та виявити особливості соціальної держави як основи для побудови системи публічного управління соціальними ризиками;
- розглянути підходи до ідентифікації соціальних ризиків у системі публічного управління та здійснити періодизацію історичного розвитку системи публічного управління соціальними ризиками;
- дослідити методологічні складові формування системи публічного управління соціальними ризиками та систематизувати цілі, принципи та методи побудови системи публічного управління соціальними ризиками;
- запропонувати методичний підхід до побудови механізму публічного управління соціальними ризиками;
- проаналізувати зарубіжний та вітчизняний досвід формування систем публічного управління соціальними ризиками, а також систематизувати існуючі стратегії публічного управління соціальними ризиками;

- окреслити перспективні напрями розвитку системи публічного управління соціальними ризиками на основі регулювання ринку зайнятості;
- здійснити оцінювання впливу цифрових трансформацій на публічне управління соціальними ризиками та визначити вектори розвитку системи публічного управління зайнятістю в умовах цифрових трансформацій;
- представити концептуальні положення гендерно-орієнтованої моделі мінімізації соціальних ризиків та розвинути напрями активізації соціального підприємництва;
- запропонувати методiku встановлення рівня ефективності публічного управління соціальними ризиками та комплексно представити шляхи розвитку системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій.

Об'єктом дослідження є система публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій.

Предметом дослідження є формування напрямів розвитку системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій.

Методи дослідження. Міждисциплінарний характер соціальних ризиків, їх наслідки для якості життя сучасних суспільств та розвиток системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій відображаються в різних концептуальних та методологічних підходах, характерних для природничих і соціальних наук. Тому для досягнення поставленої мети і вирішення поставлених завдань у дисертаційній роботі використано сукупність загальнонаукових принципів і методів, які ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінських, економічних, соціальних, правових та інших наук, а саме: абстрактно-логічний – для аналізу та систематизації літературних джерел і розкриття сутнісних характеристик та особливостей соціальної держави (1.1), дослідження природи соціального ризику (1.2); визначення методів побудови системи публічного управління соціальними ризиками (2.1) та цілей публічного управління соціальними ризиками (2.2), семантичний – з метою розширення понятійно-категоріального апарату; історико-хронологічний – для періодизації етапів історичного розвитку системи публічного управління соціальними ризиками (1.3), аналізу та синтезу – аналізування системи публічного управління соціальними ризиками(2.1), аналізування стратегій публічного управління соціальними ризиками (2.2), оцінювання впливу цифрових трансформацій на публічне управління соціальними ризиками (4.2); порівняльно-правовий – для аналізу міжнародного та вітчизняного законодавства в системі публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій (2.3); компаративний – для дослідження моделей соціальної політики (1.3); статистичного аналізу – для побудови моделі залежності безробіття та рівня ВВП (4.1), соціального опитування – для визначення пріоритетності ризиків та визначення елементів методології оцінювання рівня ефективності публічного управління соціальними ризиками (5.3), табличний метод – для побудови аналітичних таблиць, кореляційно-регресійний аналіз – для побудови гендерно-орієнтованої моделі з

метою мінімізації соціальних ризиків (5.1), ранжування – для визначення соціально-економічних наслідків цифровізації (4.2) та побудови методології визначення рівня ефективності публічного управління соціальними ризиками (4.3), описового моделювання й узагальнення – для формування висновків і пропозицій щодо розвитку системи управління соціальними ризиками.

Інформаційною базою дослідження є дані Державної служби статистики України, Міністерства соціальної політики України, аналітичні матеріали міністерств і відомств України, статистичні дані Європейського Союзу, Світового банку, результати соціологічних досліджень, міжнародні правові акти за напрямом дослідження, результати досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, статистичні інтернет-ресурси.

Наукова новизна отриманих результатів визначається новим вирішенням наукової проблеми у сфері розвитку системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій, що полягає в удосконаленні теоретико-методологічних засад та обґрунтуванні науково-прикладних рекомендацій побудови напрямів розвитку системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій. А саме:

уперше:

- розроблено стратегічні положення публічного управління соціальними ризиками шляхом розробки матриці організаційно-функціональних інструментів запланованої мети, яка інтегрує в собі комплекс механізмів, дію яких можна моделювати залежно від позиціонування домінуючих пріоритетів, наявності альтернативних витрат та порівняльних переваг, та дає змогу максимально врахувати чинники впливу, а також передбачає впровадження інноваційних підходів з метою отримання переваг синергії; формування складних компромісів у пріоритетах системи публічного управління соціальними ризиками; знаходження та поєднання комбінації ініціатив, необхідних для створення оптимального соціального забезпечення;

- запропоновано концептуальні положення організації процесу інтеграції в систему публічного управління інноваційного механізму гендерно-орієнтованої моделі мінімізації соціальних ризиків, що передбачають реалізацію функціонального ланцюга державно-управлінських рішень за такою послідовністю: виявлення гендерних розривів; розподіл державних фінансів відповідно до гендерних відмінностей; проведення А/В-тестування для виявлення гендерно-чутливих бюджетів; обґрунтування на основі сценарного підходу необхідності коригувальних заходів;

удосконалено:

- методичний підхід до побудови механізму публічного управління соціальними ризиками крізь призму аналізування наявності у домашніх господарств просторових активів та засобів до існування, що передбачає градацію домашніх господарств на «хронічно бідні», «тимчасово бідні», «тимчасові небідні», «стійкі до бідності» та дозволяє спрогнозувати ланцюг соціальних ризиків, а також виокремити зональні межі цільових сегментів публічного управління соціальними ризиками;

- методику визначення рівня ефективності публічного управління соціальними ризиками, яка побудована на розрахунку 25 індикаторів та, на відміну від існуючих, передбачає, крім кількісної оцінки результативності інструментів соціального забезпечення, проведення якісного оцінювання шляхом опитування різних стейкхолдерів системи соціального забезпечення;

- комплексний підхід до стимулювання розвитку системи публічного управління соціальними ризиками в умовах пандемії, що спрямований на формування суспільної стійкості до зовнішніх негативних впливів і передбачає розробку карти наявних ресурсів та активів громади; посилення цифрової обізнаності населення; визначення інфраструктурного та життєзабезпечувального потенціалу певної території;

- теоретичні засади формування структури публічного управління соціальними ризиками, що дозволяє з урахуванням еволюції концепцій управління соціальними ризиками виокремити площину нейтралізації синергійної природи тренду акумулювання негативних наслідків дії ризиків та передбачає ідентифікацію ризиків на основі моделювання підзадач управління, які максимально враховують типологію соціальних ризиків;

набуло подальшого розвитку:

- систематизація форм інтервенції заходів на ринку праці з виділенням залежно від виду державної політики цілей та заходів, необхідних на ринку праці в умовах цифрових трансформацій, джерел фінансових ресурсів, які спрямовані на запобігання, мінімізацію соціальних ризиків, а також подолання наслідків їх настання;

- науково-теоретичні засади розмежування понять «соціальна функція держави» та «соціальна держава», яке побудоване на основі ретроспективного та синтактичного аналізу понять і використання піраміди Маслоу, базується на необхідності модифікації з урахуванням волативності, що властива соціальній функції держави, як і будь-якій системі, і виникає під впливом різних випадкових відхилень від основного еволюційного шляху розвитку;

- понятійний апарат державного управління шляхом уточнення дефініцій: «соціальний ризик» запропоновано розглядати як сукупність умов і факторів, що викликають невизначеність розвитку ситуацій у поєднанні з імовірністю настання несприятливих подій (особистісних матеріальних чи фізичних втрат, негативних суспільних зрушень) та ставлять індивіда (групу індивідів, суспільство) перед необхідністю прийняття альтернативного рішення; «публічне управління соціальними ризиками» запропоновано розглядати як встановлену систему норм, правил, які формують стратегію оптимізації рівня соціальних ризиків та наслідків їх настання в державному, громадському та приватному секторах»; «механізм публічного управління соціальними ризиками» як комплекс інструментів, дія яких формує таку модель соціальної політики, яка забезпечує не лише дотримання соціальних стандартів та гарантій, формування соціального захисту, а й створює умови для комплексного соціального розвитку держави;

- підходи до побудови сценаріїв розвитку системи публічного управління соціальними ризиками з урахуванням положень державної стратегії цифровізації

на основі визначення дивергентних позицій щодо цифрових трансформацій з боку працівників, роботодавців та макроекономічних позицій, які базуються на виокремленні як ризиків від цифровізації, так і переваг для різних груп стейкхолдерів, визначаючи прямі зв'язки між темпами розвитку цифрових технологій та гнучкістю та вмотивованістю працівників та роботодавців в умовах цифровізації економіки.

Практичне значення роботи. Основні наукові положення дисертації доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які використані: у діяльності Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у західних областях для вдосконалення публічного управління соціальними ризиками (довідка № 1053.2/21/42 від 05.02.2021 р.); у діяльності Виконавчого комітету Львівської міської ради у частині застосування удосконалених етапів гендерно-чутливого бюджетування (довідка № 456/281-56 від 11.01.2020 р.); у практиці Головного управління ДПС у Львівській області в частині забезпечення зайнятості населення (довідка № 3386/6/13-01-01-16 від 07.02.2021 р.); у діяльності Львівської обласної державної адміністрації при оцінюванні рівня ефективності соціального забезпечення Львівської області (довідка № 5/36-1657/0/2-21/1-11 від 08.02.2021 р.); у практиці Головного управління Державної міграційної служби України у Львівській області в частині встановлення меж індексу мобільності (довідка № 4601ю8-1491/46.1-21 від 06.02.2021 р.); у практичній діяльності Виконавчого комітету Дрогобицької міської ради у застосуванні методології оцінювання рівня ефективності системи публічного управління соціальними ризиками (довідка № 3-37/1582 від 05.02.2021 р.); у практиці Департаменту соціального захисту населення Львівської обласної адміністрації в частині виділення та вдосконалення методів публічного управління соціальними ризиками (довідка № 01-731 від 03.02.2021 р.); у діяльності ТОВ «Торговий дім «Електрон» в частині врахування дивергентних позицій стейкхолдерів ринку праці з метою зменшення ризику в умовах цифрових трансформацій (довідка № КВ/012-03 від 02.03.2020 р.).

Основні положення дисертаційної роботи також впроваджені у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисциплін: «Фінансовий менеджмент та ризик підприємництва», «Ризик-менеджмент», «Страховий менеджмент», «Державне і приватне страхування» (довідка № 67-01-292 від 16.02.2021 р.); Чорноморського національного університету ім. Петра Могили при підготовці магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», а саме: при викладанні дисциплін «Публічна служба», «Державна служба», «Державне регулювання економіки», «Територіальне управління та місцеве самоврядування» (довідка про впровадження № 961/69/171 від 27.01.2021 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові результати, що містяться в роботі, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано ідеї та пропозиції, які є результатом індивідуальної роботи здобувача. Внесок автора в праці, які опубліковані в співавторстві, визначено в переліку основних публікацій за темою дисертації і

полягає в дослідженні комплексу питань, пов'язаних з розвитком системи управління соціальними ризиками.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, доповідались і були схвалені на 33 наукових конференціях, круглих столах, форумах, зокрема «Актуальні проблеми економіки» (Київ, 2016), «Formation of knowledge economy as the basis for information society» (Vienna, Austria, 2017); «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки» (Львів, 2017), «Litteris et Artibus» (Львів, 2017), «Шляхи подолання проблем ведення бізнесу в Україні у часі економічних реформ» (Львів, 2018), «Актуальні питання та перспективи регулювання міжнародних економічних відносин» (Київ, 2018), «Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління» (Одеса, 2018), «Стратегії інноваційного розвитку економіки: проблеми, перспективи, ефективність» (Київ, 2019), «Сучасний рух науки» (Дніпро, 2019), «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи» (Шацьк, 2019); «Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика» (Запоріжжя, 2020) та інші.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 51 наукову працю, загальним обсягом 39,7 обл.-вид. арк., серед них: 2 монографії, з них 1 одноосібна; 19 – статті в наукових фахових виданнях України; 3 - статті у виданнях, внесених до наукометричних баз даних SciVerse SCOPUS (у тому числі статті у закордонному виданні НБД SciVerse SCOPUS); 10 – статті в інших виданнях; 17 - тез доповідей у збірниках та матеріалах конференцій.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, п'яти розділів, додатків, списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи – 533 сторінки друкованого тексту. Повний обсяг роботи становить 450 сторінок. Дисертація містить 32 таблиці, 52 рисунки, 5 формул, 10 додатків. Список використаних джерел – 441 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, тематикою наукових досліджень університету, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію.

У першому розділі - **«Теоретичні засади формування системи публічного управління соціальними ризиками в процесі суспільних трансформацій»** - виявлено особливості соціальної держави як основи для побудови системи публічного управління соціальними ризиками; розглянуто підходи до ідентифікації соціальних ризиків у системі публічного управління; здійснено періодизацію історичного розвитку системи публічного управління соціальними ризиками.

Наголошено, що соціальне призначення держави полягає в тому, що вона має представляти спільні інтереси населення, прагнути до стабільності й гармонійного розвитку суспільства, до забезпечення соціального компромісу і правопорядку шляхом реалізації людського потенціалу та має прояв у забезпеченні соціальної безпеки та превенції ризиків у процесі формування та реалізації державної політики. Саме шляхом трансформації соціальної функції держави у соціальну державу відбувається формування системи публічного управління соціальними ризиками. Встановлено, що зростання волативності в системі відбувається всередині або поблизу точок пошуку найбільш стійкого стану в умовах існуючого природно-соціального середовища і вони визначають напрямок розвитку соціальної функції держави на певний період часу. Проте соціальна функція держави знаходиться в точці пошуку державою її оптимального стану. Вектор розвитку системи «соціальна функція держави» змінюється в тому напрямку, в якому змінюються її керуючі елементи, враховуючи стан задоволення потреб того чи іншого рівня суспільства (рис. 1).

Рівні		Потреби відповідно до піраміди Маслоу	Детермінація понять	
Потреби другого рівня		Потреби у розвитку і самореалізації		СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА Рівень політичного, економічного і правового розвитку
		Потреби у самоствердженні		
		Потреби у соціалізації		
Потреби першого рівня	Наявність соціальних ризиків індивіда /групи індивідів та суспільних соціальних ризиків	Потреби у безпеці: соціальна безпека держави; соціальна безпека підприємства; соціальна безпека на рівні індивіда	СОЦІАЛЬНА ФУНКЦІЯ	
		Фізіологічні потреби		

Рис. 1. Детермінація понять «соціальна функція», «соціальна держава», відповідно до піраміди потреб А. Маслоу

Таким чином, держава, яка прагне до справедливого суспільного порядку і бере на себе врегулювання соціальних суперечностей, характеризується як соціальна. Обов'язок соціальної держави - забезпечувати гідний рівень соціального й матеріального благополуччя всім громадянам. Під рівнем соціального й матеріального благополуччя мається на увазі доступність до систем суспільних благ і послуг (освіта, охорона здоров'я, культура) і рівень соціальної справедливості і захищеності, а також впливає з нього рівень гідного існування і матеріального добробуту, які залежать від конкретно-історичних, ідеологічних, національних та інших особливостей. Соціальна держава базується на зобов'язанні законодавчого органу закріпити певні інструменти фінансової підтримки, такі як соціальна допомога, податкове законодавство, умови формування капіталу, створюючи відповідну систему публічного управління соціальними ризиками.

Важливим у дослідженні формування системи публічного управління соціальними ризиками в соціальній державі є виокремлення основних ознак

соціальної держави, зокрема: ознак, які виступають умовами для її існування (правова і демократична природа держави, розвинена економіка і високий рівень розвитку громадянського суспільства); ознак, що відображають здатність соціальної держави ефективно здійснювати всебічну соціальну політику (розвинене і стабільне соціальне законодавство, на основі якого проводиться ефективна всебічна політика; політика соціального компромісу; пріоритетність здійснення соціальної функції держави; активна політика перерозподілу благ); ознак, які характеризують умови життя громадян у країні (гарантованість прав і свобод, що дозволяють підтримувати гідне існування; доступність соціальної підтримки для всіх членів суспільства; гарантованість і відповідальність держави за забезпечення і проведення політики, спрямованої на досягнення гідного рівня соціального і матеріального благополуччя для всього населення), ознак, що відображають прагнення соціальної держави підтримувати політичну і соціально-економічну стабільність у суспільстві (інтеграція політичних сил; відображення загальних інтересів суспільства; наявність високого рівня соціальної інтеграції та мобільності; низький рівень соціально-економічної диференціації в суспільстві; економічна ефективність; активне державне втручання в соціально-економічне життя суспільства; соціально орієнтована економіка й інші). Встановлено, що у змістовному плані поняття "соціальний ризик" є сукупністю умов і факторів, що викликають невизначеність розвитку ситуацій і ставлять суспільство і / або лідера перед необхідністю прийняття альтернативного рішення, тобто це ймовірність настання негараздів, як на рівні окремого індивіду чи групи індивідів (сімей), так і в суспільстві загалом, унаслідок настання яких індивід чи група індивідів зазнає особистісних втрат (матеріальних чи фізичних) або відбуваються негативні суспільні зрушення.

На основі визначення ризику як продукту шкідливого наслідку діяльності або події, що призводить до втрат добробуту, встановлено, що причиною усвідомлення ризику є небезпека випадкових та катастрофічних подій. Запропоновано соціальний ризик розглядати як сукупність умов і факторів, що викликають невизначеність розвитку ситуацій у поєднанні з імовірністю настання несприятливих подій (особистісних матеріальних чи фізичних втрат, негативних суспільних зрушень) та ставлять індивіда (групу індивідів, суспільство) перед необхідністю прийняття альтернативного рішення.

Враховуючи компліментарність поняття соціального ризику, що має загрозливі матеріальні і / або нематеріальні наслідки, систематизовано погляди науковців щодо класифікації причин, характеру, масштабності й особливостей конкретного ризику чи групи ризиків. Для ідентифікації соціального ризику визначено структуру передбачуваного соціального ризику та змодельовано підзадачі, які максимально розкривають типологію соціальних ризиків.

Підзадачі в ідентифікації соціальних ризиків ґрунтуються на виділенні причин та факторів впливу на соціальні ризики шляхом пошуку конвергенції в процесі розвитку системи публічного управління соціальними ризиками. Зокрема доведено, що важливим чинником у системі ідентифікації соціальних ризиків з метою удосконалення процесу реалізації стратегій управління ними є їх поділ у розрізі мікро-, мезо- та макрорівнів.

Констатовано, що формування системи публічного управління соціальними ризиками здійснюється під впливом трансформаційних процесів та змін у державних стратегіях. Визначаючи етапи формування системи публічного управління соціальними ризиками, слід врахувати, що історично змінювалося розуміння суті, ролі та завдань держави, і відповідно, змінювалися домінантні положення моделі соціальної політики держави, яка включає такі елементи, як соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальне страхування. В роботі удосконалено класифікацію моделей державної соціальної політики, яка включає такі ознаки: залежно від типу домінуючого процесу, залежно від суб'єкта відповідальності, залежно від ступеня участі держави, залежно від етапів розвитку, залежно від територіального розподілу, залежно від напрямів соціальної політики, залежно від моделей соціальної держави.

У другому розділі - **«Методологічні складові механізму формування системи публічного управління соціальними ризиками»** - систематизовано методи побудови системи публічного управління соціальними ризиками; визначено цілі та окреслено принципи й задачі публічного управління соціальними ризиками та системи публічного управління соціальними ризиками, змодельовано механізм системи публічного управління соціальними ризиками.

Констатовано, що система публічного управління соціальними ризиками має гібридну форму, зокрема, окрім впливу держави, управління соціальними ризиками здійснюється: самими громадянами, їхніми родинами, місцевими громадами та більш широкими соціальними мережами (починаючи від місцевих громадських організацій і закінчуючи ширшим добровільним сектором, включаючи профспілки, професійні асоціації, релігійні громади, а також неформальні мережі друзів та знайомих як «у реальному житті», так і все частіше он-лайн); організаціями ринкового сектора (включаючи роботодавців та посередників у страховому та фінансовому секторах).

Наголошено, що успішне публічне управління соціальними ризиками залежить від трьох ключових умов, які виконуються: більша здатність нести несприятливий ризик з боку андеррайтера (того суб'єкта, який ідентифікує і оцінює ризики), ніж з боку бенефіціарів (тих, чиї ризики ідентифікуються); рівень неприязні ризику з боку андеррайтера є нижчим, ніж рівень бенефіціарів; більша здатність андеррайтера точно оцінювати або контролювати об'єктивну ймовірність несприятливих подій.

Серед основних заходів у сфері публічного управління соціальними ризиками є формування та реалізація державної соціальної політики, що сприяє розвитку соціального капіталу. Методи публічного управління соціальними ризиками значно розширюють можливості розвитку соціального капіталу (рис.).

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Рис. 2. Методи публічного управління соціальними ризиками

Розвиток соціального капіталу розглядається як покращення якісних і кількісних соціальних показників держави, що виражається у ступені задоволення потреб окремого індивіда або групи індивідів, враховуючи моральні норми або звичаї, що пов'язують індивіда з суспільством таким чином, що дозволяє йому взаємодіяти з іншими для загального блага, що забезпечується якісними державними інституціями.

Запропоновано структуру системи публічного управління соціальними ризиками, що має системоутворюючий вплив, а саме: створює передумови для переосмислення ролі існуючих програм державного сектора та розширення спектра заходів спрямованих на діяльність населення у неформальному секторі економіки; дозволяє виокремити площину дій, враховуючи еволюцію парадигми концепцій управління соціальними ризиками; концентрується на блокуванні синергії соціальних ризиків в аспектах акумулювання негативних наслідків.

Для розкриття механізму публічного управління соціальними ризиками слід виділити потреби громадян в умовах соціального ризику, що визначить цілі публічного управління соціальними ризиками. Ці потреби можна в цілому розділити на три категорії:

- потреба в заміщенні доходу, якого вони тимчасово не мають або назавжди втратили внаслідок безробіття, виробничої травми, інвалідності, захворювання або вагітності (для осіб, які набули пенсійних прав, або для осіб під час тимчасової втрати працездатності);

- потреба в підтримці доходу або інших заходах соціального захисту, якщо одержуваного ними доходу недостатньо для подолання бідності і (або) соціального виключення (особи із сталими вадами здоров'я);

- потреба в допомозі для відновлення здатності отримувати дохід після подій, перерахованих вище, а також для сприяння поверненню на ринок праці (особи в період тимчасової втрати працездатності або в період пошуку роботи).

Хоча публічне управління соціальними ризиками прямолінійно залежить від фінансового забезпечення, необхідно відзначити, що надання допомоги у натуральному вигляді (зокрема, медичних та інших соціальних послуг) відіграє важливу роль у забезпеченні гарантій доходу людям працездатного віку.

При цьому особливого значення мають медичні послуги: ті, хто мають дієвий доступ до якісних послуг такого типу або фінансовий захист у вигляді доступного (або соціального) медичного страхування, краще забезпечені гарантіями доходу, ніж ті, кому доводиться оплачувати медичні послуги в разі потреби самотійно. Таким чином, як вже зазначалося раніше, розподіл надходжень із внесків на соціальне забезпечення є найбільш актуальним для людей працездатного віку, а саме охорона материнства, захист від безробіття, захист у разі виробничого травматизму, допомоги по інвалідності.

Сформуємо основні цілі публічного управління соціальними ризиками (рис.3).

Становлення системи публічного управління соціальними ризиками відбувалося в процесі виокремлення конкретних її принципів, зокрема солідарності, вільного вибору, особистої відповідальності та субсидіарності із залученням до процесу публічного управління соціальними ризиками, крім

держави, громадян, роботодавців та громадських організацій. Зокрема, публічне управління соціальними ризиками визнає, що широке коло соціальних суб'єктів завжди відігравало важливу роль у допомозі людям управляти різноманітними ризиками і прямі втручання урядів уже давно доповнюються участю громадян, громадськості та роботодавців.

Таким чином, у дослідженні визначено, що публічне управління соціальними ризиками – це встановлена система норм, правил, які формують стратегію оптимізації рівня соціальних ризиків та наслідків їх настання в державному, громадському та приватному (підприємницькому та особистісному) секторах. Публічне управління соціальними ризиками визначається як те, як суспільство допомагає окремим особам керувати мінливістю доходу / споживання, керувати ризиками бідності та вразливістю до бідності, формувати стійкість до бідності протягом усього життєвого циклу.

Відповідно, механізм публічного управління соціальними ризиками представляє собою комплекс інструментів, дія яких формує таку модель соціальної політики, яка забезпечує не лише дотримання соціальних стандартів та гарантій, формування соціального захисту, а й створює умови для комплексного соціального розвитку держави. Елементи механізму публічного управління соціальними ризиками представлено на рис.4.

Запропоновано методичний підхід до побудови механізму публічного управління соціальними ризиками крізь призму аналізування наявності у домашніх господарств активів та засобів до існування, що передбачає розподіл суспільства на чотири групи домашніх господарств:

- Група домашніх господарств №1: активи та доходи низькі (тобто домашні господарства «хронічно бідні»), чий поточний та очікуваний дохід нижче мінімально прийнятного рівня життя (тобто межі бідності).

- Група домашніх господарств №2: доходи низькі, але активи є достатніми (тобто «тимчасово бідні» в цей період) можуть вийти з бідності, оскільки в цей період вони бідні, але мають очікуваний майбутній дохід вище межі бідності.

- Група домашніх господарств №3: доходи достатні, але активи малі (тобто «тимчасові небідні» в цей період), можливо, потраплять у бідність, оскільки в цей період вони не є бідними, але їх очікуваний майбутній дохід нижче межі бідності.

- Група домашніх господарств №4: доходи та активи, що є достатніми (тобто «стійкі до бідності»), чий поточний та очікуваний доходи перевищують межу бідності.

Підхід дозволяє розрізнити такі поняття, як публічне управління соціальними ризиками «для всіх» та публічне управління соціальними ризиками «для всіх, хто потребує».

Мета публічного управління соціальним ризиком	Опис та характеристика	Ефективність	
Соціальний захист дітей	Задоволення потреб дітей за рахунок соціального захисту для досягнення відповідних цілей у галузі сталого розвитку Типи систем соціального захисту дітей та сімей Фактичний рівень охоплення дітей соціальним захистом. Видатки на соціальний захист дітей Взаємодоповнюючий характер грошової допомоги та послуг по догляду за дітьми. Загальний соціальний захист з метою сприяння добробуту дітей і сімей.	Демографічне зростання, розвиток здорової нації, формування соціального капіталу	Публічне забезпечення сталого розвитку суспільства
Соціальний захист жінок і чоловіків працездатного віку	Охорона материнства Правове охоплення. Захист від безробіття Захист від виробничого травматизму Соціальне забезпечення по інвалідності	Сприяння демографічному розвитку Зменшення зовнішньої міграції Підвищення продуктивності праці	
Соціальний захист жінок і чоловіків похилого віку	Види пенсійних програм Правове охоплення Достатність розміру пенсій як інструмент забезпечення реального гарантованого доходу для літніх людей Реформування пенсійних систем у контексті фіскальної консолідації і політики жорсткої економії Деприватизація пенсійного забезпечення	Розвиток соціальної держави, акумулювання інвестиційних ресурсів при формуванні пенсійних резервів	
Розвиток охорони здоров'я	Розширення системи соціального захисту та доступу до послуг охорони здоров'я і тривалого догляду і реалізація загального охоплення Створення гідних робочих місць для достатньої кількості працівників охорони здоров'я та персоналу по тривалому догляду Припинення практики безоплатної праці членів сім'ї з метою заповнення дефіциту персоналу по тривалому догляду, а також добровільних медико-санітарних працівників з місцевих спільнот з мінімальними навичками або без навичок	Забезпечення здорової нації Створення робочих місць Мінімізація поширення інфекційних захворювань	
Розвиток освіти	Забезпечення надання всім безоплатної загальношкільної освіти Співфінансування державою професійної освіти Розвиток програм безкоштовного здобуття вищої освіти Розвиток стипендіальних програм Співфінансування державою вищої освіти	Формування інтелектуального потенціалу	

Рис.3 . Цілі публічного управління соціальними ризиками

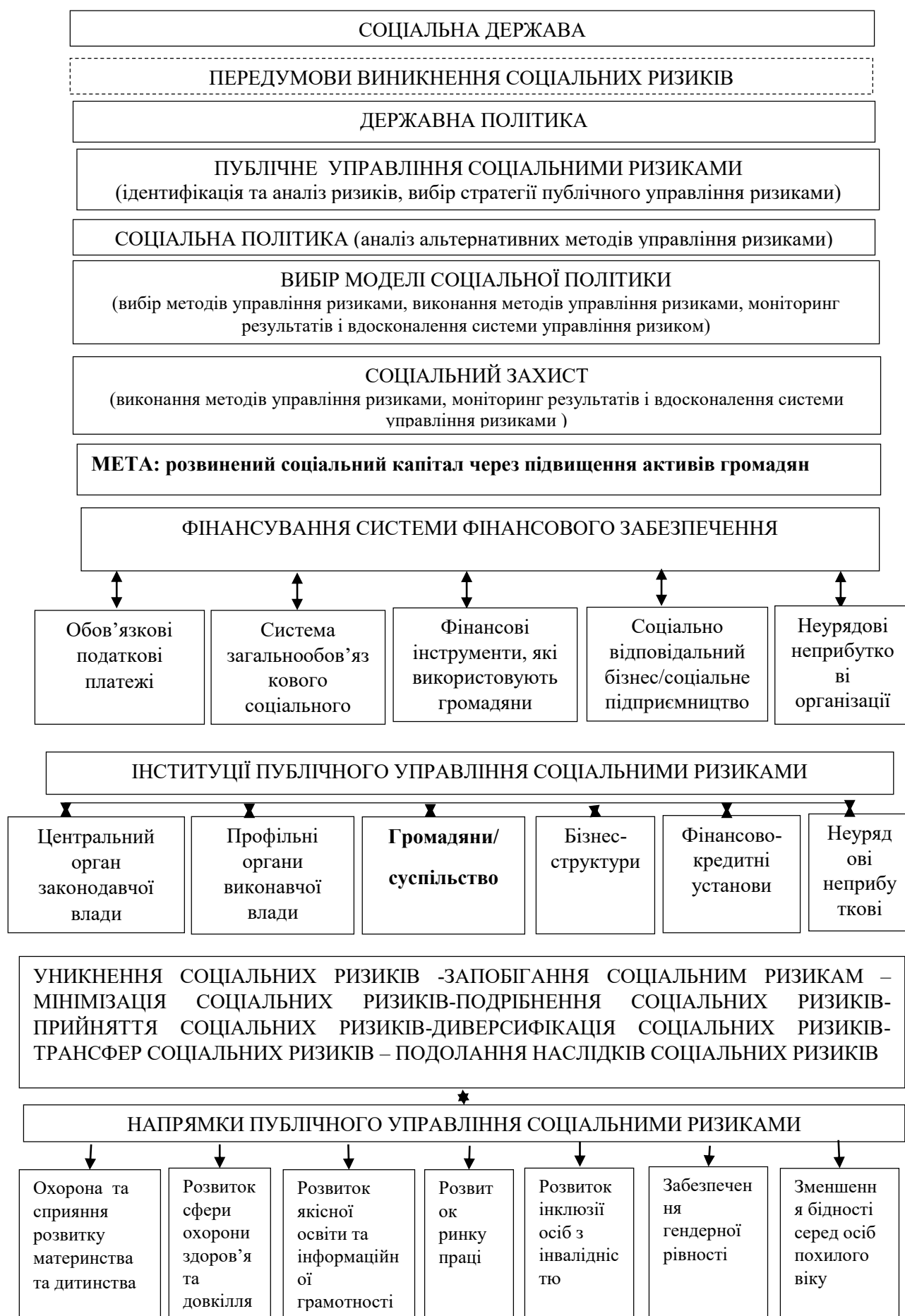

Рис. 4. Елементи механізму публічного управління соціальними ризиками

Механізм публічного управління соціальними ризиками прямо включає «планове подолання» (наприклад, інвестування в соціальний капітал, заощадження на «чорний день» або реєстрацію в мережі соціальної безпеки) в рамках розподілу ризиків. Для ланцюга ризику в системі публічного управління соціальними ризиками важливо також враховувати інших суб'єктів, крім особи / домашніх господарств (ДГ). Незважаючи на те, що особа / ДГ є центром інтересів, з соціальної точки зору, для управління ризиками надзвичайно важливо врахувати, як окремі особи / ДГ взаємодіють зі своєю місцевою громадою, а також місцевими та центральними органами влади. Саме просторові активи враховують місця знаходження особи/ДГ, та контексту (умов), специфічного для місцезнаходження, що включає індивідуальні можливості особи/ДГ та результатів життя через портфель активів та засобів до існування. Підхід до просторових активів та засобів до існування для благополуччя населення спирається на систему стійкого існування, підхід, заснований на активах, та систему стійкості; що насправді є «підходами, заснованими на активах», які зосереджені на послідовності:

Ризики => Активи для існування => Діяльність для існування => Результати
добробуту

В усіх цих підходах передбачається, що рішення ДГ щодо розподілу їхніх активів у сфері доходу та заробітку забезпечуються ефективним управлінням ризиками, що зменшуються. Існує також неявне припущення, що увага приділяється особам / ДГ, які є бідними та / або вразливими до бідності. На відміну від систем стійкого існування, підходу, заснованого на активах, та систем стійкості, які всі зосереджені на негативних подіях («зниження ризиків») та бідних людях, механізм публічного управління соціальними ризиками розглядає як негативні, так і вищі ризики для всіх ДГ (бідних та небідних, вразливих та стійких до бідності).

У третьому розділі - **«Оцінювання системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій»** - здійснено порівняльний аналіз систем публічного управління соціальними ризиками зарубіжних країн з українськими практиками; досліджено та систематизовано стратегії публічного управління соціальними ризиками; систематизовано положення міжнародного та вітчизняного законодавства в системі публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій.

За результатами проведення порівняльного аналізу систем публічного управління соціальними ризиками зарубіжних країн з українськими практиками обґрунтовано необхідність визначення вразливості до бідності як ймовірності її настання як індикатора, на основі якого органи влади приймають рішення щодо посилення набору інструментів управління ризиками на тлі існуючого обмеження ресурсів, можливостей витрат і компромісів до інших цілей та пріоритетів державної політики.

Констатовано, що оцінювання динаміки бідності в короткостроковій перспективі полягає у визначенні відсотка домогосподарств, які завжди хронічно бідні. Так, за оцінками Світового банку, у 2020 році пандемія COVID-19 спровокувала збільшення бідності від 88 до 115 мільйонів людей, які знаходяться

у крайній бідності, а загальна кількість у 2021 р. зросте до 150 мільйонів залежно від тяжкості економічного спаду. Екстремальна бідність, що визначається як життя менше, ніж 1,90 доларів США на день, імовірно, становить від 9,1% до 9,4% населення світу у 2020 р., згідно з дворічним звітом про бідність та спільне процвітання. Це означає регресію до рівня 9,2% у 2017 р. За прогнозами, за умов відсутності пандемії рівень бідності становив би 7,9% у 2020 р. На рис. 5 представлено динаміку рівня бідності у світі та в Україні.

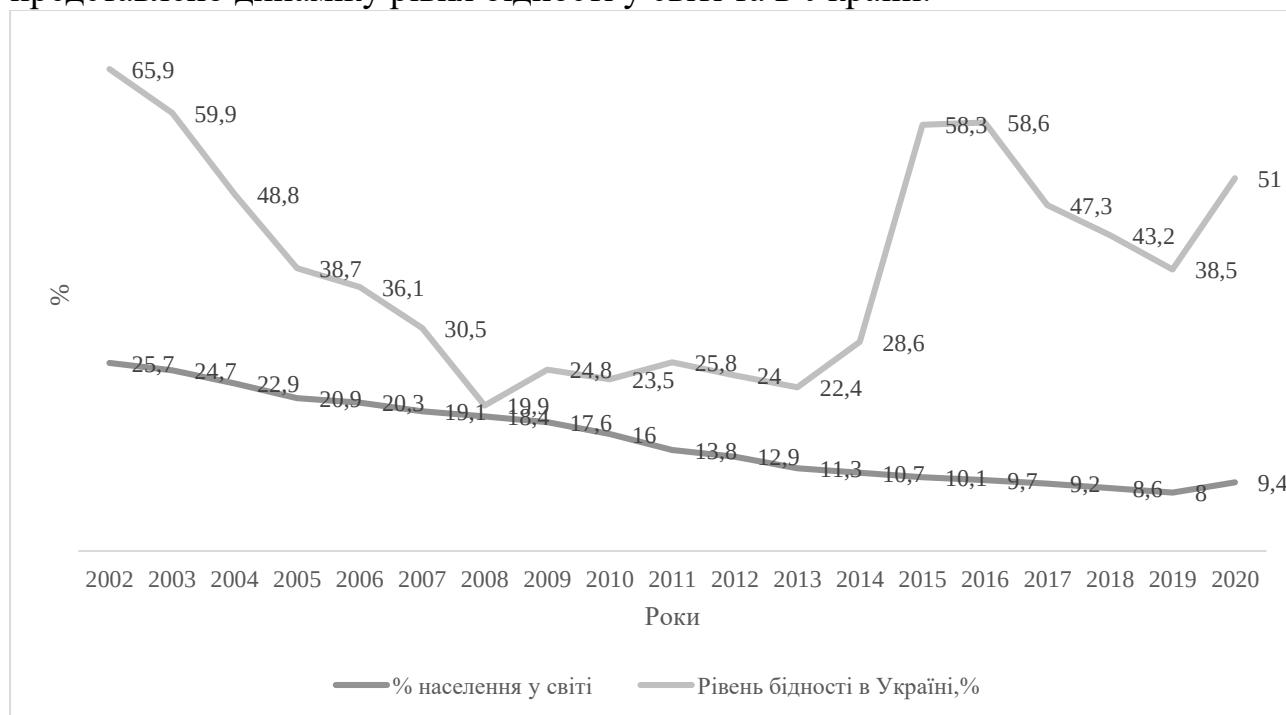

Рис. 5. Динаміка бідності у світі та в Україні

Незважаючи на значний прогрес, досягнутий за останній час, право кожного на соціальне забезпечення поки не стало реальністю для багатьох людей у світі: лише 29% населення мають доступ до всеосяжних систем державного соціального забезпечення, які включають у себе повний спектр допомог, тоді як інші позбавлені захисту або мають його лише частково. Цей загальний показник приховує значні регіональні відмінності.

Фінансування систем соціальної допомоги здійснюється, як правило, із використанням державного бюджету (Великобританія, Франція, Португалія, Ірландія), з коштів регіональних або місцевих бюджетів (Австрія, Швеція, Італія, Іспанія та ін.), а також на змішаній основі.

У багатьох країнах державні витрати на соціальний захист (без урахування охорони здоров'я), що забезпечує гарантії отримання доходу в працездатному віці, становлять 3,2% ВВП при колосальній регіональній диференціації - від 0,6% в Південно-Східній Азії до 6,6% у Західній Європі.

Зокрема, допомогу по безробіттю отримують лише 21,8% безробітних, причому лише менша частина світової робочої сили має захист в разі виробничого травматизму.

Згідно з новими оцінками, лише 27,8% хворих з тяжким ступенем інвалідності фактично отримують допомогу та лише 41,1% вагітних жінок -

допомогу по вагітності та пологах; при цьому спостерігається величезна регіональна диференціація.

Визначимо місце України у загальній системі державного соціального захисту європейських країн (табл. 1).

Таблиця 1

Витрати на державний соціальний захист (станом на 2018 р.)

Країна	Соціальні витрати, % ВВП	Витрати на пенсійне забезпечення, % ВВП	Витрати на соціальний захист безробітних, % ВВП	Витрати на допомогу домогосподарствам, % ВВП	Витрати на непрацездатність, % ВВП	Внески на соціальний захист, % ВВП
Австралія		4.176	0,645	7.1	2.359	
Австрія	27.1	13.304	1.058	18.2	2.135	14.5
Бельгія	29.2	10.709	2.948	17.1	2.930	13.6
Канада	17.3	4.698	0,619	9.9	0,752	4,6
Чилі	10.9	2.821	0.078	4.1	0,751	1.5
Чеська Республіка	19.0	8.084	0,478	11.8	1.744	15.0
Данія	28.1	8.130	0,000	16.2	4.408	0,0
Естонія	18.0	7,000	0,331	11.4	2.282	11.2
Фінляндія	28.9	11.421	2.369	16.7	3.620	12.1
Франція	31.8	13.909	1.620	15.8	1.660	16.8
Німеччина	25.1	10.084	0,906	19.1	2.100	14.2
Греція	24.8	16.865	0,487	19.7	1.876	11.7
Угорщина	20.2	9.198	0,310	15.4	1.854	12.8
Ісландія	15.9	2.073	0.502	19.0	2.766	3.5
Ірландія	14.3	3.593	1.485	12.2	1.440	3.9
Ізраїль	16,0	4.777	0,275	6.6	2.631	5.3
Італія	28.1	16.183	0,996	7.8	1.825	12.9
Корея	10.6	9.369	0,174	5.6	0,983	6.9
Латвія	15.8	3.010	0,303	19.8	0,601	8.4
Литва	15.8	7.021	0,527	5.5	2.086	12.3
Люксембург	22.6	6.685	0,226	10.3	1.974	11.1
Нідерланди	17.0	8.362	1.384	11.0	2.419	13.8
Нова Зеландія	18.6	2.308	1.456	15.6	0,034	0,0
Норвегія	25.3	5.372	0,269	10.9	3.416	10.4
ОАЕ	20.2	4.843	0,445	14.8	2.365	12.9
Польща	21.0	6.568	0,676	15.1	4.309	9.3
Португалія	23.7	7.468	0.200	16.5	1.927	14.5
Словацька Республіка	17.3	11.140	0,979	13.5	2.356	14.4
Словенія	21.4	13.342	0,355	15.1	1.776	11.5
Іспанія	23.9	7.339	0,545	13.6	1.857	9.7
Швеція	26.1	11.144	2.025	15.2	1.953	6.7
Швейцарія	16.1	11.015	0,331	12.9	2.395	7.3
Великобританія	20.8	7.168	0,809	10.4	4.130	6.4
США	18.9	6.486	0,295	8.7	2.216	6,3
Україна	17,345	9,420	0,245	3,921	3,015	15,4

Як видно з табл. 1, порівняно з країнами ОЕСР Україна досить інтенсивно використовує свій економічний потенціал для забезпечення державного соціального захисту працюючих: відношення мінімальної зарплати до ВВП на душу населення становить 17,345%, що наближає її до витрат на соціальний захист в економічно розвинених країнах світу. Проте зауважимо, що природа і

суспільні функції мінімальної зарплати в цих країнах принципово відрізняються від тих, що цей соціальний стандарт виконує в Україні.

Структура публічного управління соціальним ризиком передбачає, що багато ефективних заходів з управління ризиками виходять за межі традиційної сфери соціального захисту, але знаходяться в соціальних секторах, таких як доступ до основного медичного обслуговування, освіта, водопостачання та санітарія. Це свідчить про те, що інтегрований вигляд соціальних витрат і фінансування був би корисним.

Крім того, стратегії зниження рівня бідності вимагають перегляду бюджетних витрат з метою підвищення їх ефективності, шляхом зміни соціальних витрат та їх ефективності у сприянні зменшенню бідності / уразливості. У роботі доведено необхідність побудови матриці управління ризиками як способу швидкого та ефективного реагування державних органів влади на необхідність регулювання соціальних ризиків (рис. 6).

Узгодження стратегій	Неформальні прийоми	Ринково-орієнтовані прийоми	Публічні прийоми
Стратегії профілактики			
	Менш ризиковане виробництво Міграція Правильне харчування Дотримання гігієни та інші превентивні заходи	Сервісне обслуговування Фінансово-економічна грамотність Внутрішньокорпоративні та ринкові стандарти праці	Злагоджена макроекономічна політика Постсервісне обслуговування Політика, орієнтована на розвиток ринку праці Науково обґрунтовані стандарти праці Зменшення інтервенції дитячої праці Політика захисту непрацездатних
Стратегії пом'якшення наслідків			
Портфель	Тривала робота Інвестування в людські, інтелектуальні активи Інвестування в соціальний капітал	Інвестування у мультиплікативні фінансові активи Розвиток мікрофінансування	Пенсійна система Трансферти Захист прав бідних Розширення джерел фінансування соціально незахищених верств населення
Страховання	Одруження/сім'я Громадські заходи Часткова оренда Працездатність	Пенсійний ануїтет Індивідуальне страхування від нещасних випадків та втрати працездатності Страховання врожаю від вогню та шкідників	Створення умов для страхування на випадок настання пенсійних умов, нещасних випадків та інвалідності, хвороб та на дожиття
Стратегії подолання ризику			
	Продаж реальних активів Позики	Продаж фінансових активів	Трансфертний/ соціальний супровід

Рис. 6. Матриця публічного управління соціальними ризиками

Матриця публічного управління соціальним ризиком поєднує в собі механізми та стратегії в різних напрямках, які можна уточнити та скорегувати залежно від обставин країни та досліджуваного питання. Три структури матриці висвітлюють їх одномірний характер управління ризиками та необхідність вибору відповідних стратегій на основі альтернативних витрат та порівняльних переваг. Наповнення кожної матричної позиції існуючими інструментами дає змогу вивчити стан публічного управління соціальним ризиками в конкретній країні чи певній групі в межах країни, а порівняння країн дозволяє оцінити розбіжності між ними та визначити відповідні та корисні зміни. Хоча кожна клітинка матриці може бути заповнена в більшості країн, і тим більше в регіонах, оскільки всі інструменти управління ризиком будуть використовуватися в будь-який момент часу, але інтенсивність і масштаби застосування, ймовірно, відрізнятимуться і змінюватимуться з плином часу.

Аналіз законодавства публічного управління соціальними ризиками у світі та в Україні показав, що зусилля для досягнення цілей публічного управління соціальними ризиками, їх реалізація та результати політики повинні відповідати стандартам прав людини. Відповідність результатів та процесів нормам прав людини оцінюється на підставі:

1) наскрізних принципів прав людини (таких як недискримінація, прозорість, підзвітність та участь);

2) певних процесуальних обов'язків, такі як обов'язок надавати пріоритет найбільш маргіналізованим, знедоленим та вразливим групам перед іншими верствами суспільства, обов'язок забезпечувати ефективну та значущу участь тих, кого стосується політика, та обов'язок забезпечувати прозорість, доступ до інформації та механізми підзвітності;

3) основних критеріїв, які були розроблені стосовно конкретних прав (таких, як ті, що розроблені Комітетом з економічних, соціальних та культурних прав ООН стосовно, наприклад, прав на соціальне забезпечення, освіту та здоров'я).

Доведено, що недоліки вітчизняного законодавства в системі управління соціальними ризиками зумовлюють виникнення ще однієї причини соціальних ризиків, такої як законодавчий ризик (ймовірність настання несприятливих подій під впливом зміни або через відсутність, суперечність, нечітку регламентацію виконання операції у відповідних нормативно-правових актах, законодавчі зміни тощо).

Неузгодженість законодавства передбачає необхідність перегляду фактичного прожиткового мінімуму, зокрема у системі формування дійсних потреб індивіда / громадянина України з прописаними в прожитковому мінімумі. Зокрема, перелік товарів, представлених у споживчому кошику, не забезпечує громадянам визначеного віку достатній рівень життя.

Неузгодженість також стосується і цифрових трансформацій, які сьогодні відбуваються в Україні, породжуючи нові соціальні виклики (табл. 2).

Таблиця 2

Соціальні ризики, що генеровані впливом цифровізації України*

№п/п	Напрямок розвитку цифровізації	Соціальний ризик	Опис ризику	Суб'єкти ризику
1.	Подолання цифрового розриву шляхом розвитку цифрових інфраструктур	Поглиблення цифрового розриву	Недовіра до урядових рішень, відсутність обладнання для користування цифровими технологіями, віддаленість населених пунктів	Жителі віддалених населених пунктів, особи віком вище 65 років, малозабезпечені сім'ї
2.	Розвиток цифрових компетенцій	Збільшення соціальної ізоляції	Відсутність обладнання для користування цифровими технологіями, які дали змогу навчитися користуватися цифровими послугами, наявність тренерів для навчання окремих груп населення, невмотивованість	Працівники низькокваліфікованих професій, вразливі групи населення, невизначеність цільових груп при підготовці тренерів для навчання
3.	Інтеграція цифрових технологій у наданні соціальних та адміністративних послуг	Зниження рівня користування соціальними та адміністративними послугами	Недовіра населення (можливість порушення соціальної /індивідуальної безпеки), відсутність обладнання для користування цифровими технологіями, відсутність навичок користування цими технологіями	Вразливі верстви населення, жителі віддалених населених пунктів

Обґрунтовано домінантні положення мінімізації законодавчого ризику в системі публічного управління соціальними ризиками, зокрема:

- як юридичне зобов'язання, згідно з міжнародним правом, державні органи влади повинні забезпечити мінімально необхідні рівні соціального захисту, які не забезпечуються внесками;

- право на соціальне забезпечення повинно бути включене до національних законів і закріплене в Конституції;

- системи публічного управління соціальними ризиками повинні бути визначені законодавством, забезпечені інституційною базою, інтегровані у національні стратегії розвитку та підкріплюватися відповідним фінансовим забезпеченням;

- державні органи влади повинні прийняти законодавство та вжити відповідні заходи для забезпечення рівності та доступу до соціальних послуг без будь-якої дискримінації щодо забезпечення вразливої до структурної дискримінації категорії населення (жінки, особи з інвалідністю, корінні народи, меншини та люди похилого віку).

У четвертому розділі - **«Напрями удосконалення системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій у аспектах забезпечення зайнятості населення»** - представлено перспективні напрями розвитку системи публічного управління соціальними ризиками шляхом регулювання ринку зайнятості; здійснено оцінювання впливу цифрових трансформацій на публічне управління соціальними ризиками; визначено вектори розвитку системи публічного управління зайнятістю в умовах цифрових трансформацій.

Наголошено, що зростання зайнятості відбувається відповідно до загальних тенденцій економічного та соціального розвитку держави, що передбачає при визначенні підходів публічного управління соціальними ризиками врахування структурних змін в економіці та інших макроекономічних змін, адже недоліки публічного управління соціальними ризиками призводять до фрикційного безробіття.

Зазначено, що зайнятість забезпечує циклічність ринку: від продукування продукту, робіт, послуг, розвитку демографії і соціальної сфери до фінансового забезпечення публічного управління соціальними ризиками. На основі закону Оукена, було здійснено емпіричне дослідження впливу повної зайнятості на приріст ВВП (табл. 3).

Заходи на ринку праці, як складові як активної, так і пасивної політики держави на ринку праці, забезпечують захист вразливих верств працездатного населення, які здатні отримати роботу. Серед форм інтервенції системи публічного управління соціальними ризиками у сфері зайнятості було виділено регуляторну політику, розподільну політику, політику розвитку інфраструктури та політику в сфері послуг.

Заходи пасивної політики держави, такі як страхування на випадок безробіття, допомога на "покриття доходу", повністю відповідають фінансовим потребам безробітних, але не спрямовані на підвищення їхньої працездатності. Дослідження показали лінійний зв'язок між інвестиціями у національну економіку та заходами активної політики держави на ринку праці (зокрема, спрямованої на інтеграцію вразливих груп до працевлаштування) та якістю і кількістю робочих місць. З іншого боку, заходи активної політики держави на ринку праці зосереджуються на прямому підвищенні доступу безробітних працівників до ринку праці. Активна політика держави на ринку праці використовується для зменшення ризику безробіття та підвищення заробітної плати працівників і має дві основні цілі:

- економічну, що передбачає збільшення спроможності безробітних знайти роботу та підвищення продуктивності і заробітків, а отже, досягнення економічного зростання;

- соціальну, що має за мету поліпшення включення та участі в продуктивній зайнятості, надання не лише матеріальної допомоги, а й навчання відповідних професійних навичок, що забезпечить психологічно-моральне зростання.

Таблиця 3

Потенційний ефект від забезпечення повної зайнятості

	ВВП/ВРП, млн грн 2016	Безробітне населення, тис. ос.	Фактичний рівень безробіття, % (4/3)	Природний рівень безробіття, %	Додатковий ВВП відповідно до закону Оукена, млн грн
Україна	2385367	1677,5	9,70%	9,63%	4472,56
Автономна Республіка Крим	...				
Вінницька	74411	71	9,70%	7,28	4496,59
Волинська	35744	49,7	11,50%	7,49	3587,06
Дніпропетровська	244478	121,7	7,90%	5,91	12143,43
Донецька	137500	122,9	14,10%	8,19	20315,05
Житомирська	47919	63,7	11,20%	8,62	3092,37
Закарпатська	32390	56,3	10,00%	7,28	2199,82
Запорізька	104323	81,4	10,00%	6,55	8997,86
Івано-Франківська	51404	53,5	8,80%	6,65	2765,54
Київська	128638	53,5	6,80%	5,69	3554,70
Кіровоградська	46021	53,1	12,40%	7,97	5100,66
Луганська	31356	57	16,00%	7,83	6407,08
Львівська	114842	87,9	7,70%	6,55	3312,71
Миколаївська	57815	53,3	9,70%	6,97	3951,41
Одеська	119800	72,5	6,80%	5,08	5157,39
Полтавська	116272	82,6	12,60%	8,37	12292,86
Рівненська	39469	56,3	10,60%	8,53	2038,24
Сумська	46287	48,8	9,30%	7,77	1775,69
Тернопільська	31072	52,8	11,50%	8,82	2082,47
Харківська	154871	84,6	6,40%	5,89	1959,12
Херсонська	38743	55,9	11,20%	7,44	3646,36
Хмельницька	48859	53	9,40%	7,48	2342,38
Черкаська	59412	59,8	10,40%	7,98	3588,48
Чернівецька	21239	35,7	8,70%	7,05	877,26
Чернігівська	43362	53,9	11,30%	8,60	2924,59
м.Київ	559140	97,3	6,70%	5,04	23141,41
м.Севастополь	...		-		

Встановлено, що цифровізація вимагає зміни системи публічного управління соціальними ризиками і розроблення відповідних сценаріїв розвитку. Для побудови сценаріїв розвитку цифровізації в Україні у дослідженні використано показники соціального розвитку та цифровізації таких країн, як: Польща, Білорусія, Румунія, Німеччина, Естонія. Основними припущеннями при обранні зазначених країн були такі: Польща, Румунія, Білорусія – країни, з якими Україна межує; Німеччина, Естонія – країни-еталони. Зі всіма обраними країнами Україну об'єднує вплив історичного фактора (вплив адміністративно-командної економіки під час перебування тією чи іншою мірою у структурі Радянського Союзу). В роботі було здійснено аналіз економічно-соціального розвитку цих держав з урахуванням імплементації цифровізації, враховуючи індекс глобального включення. За визначеними показниками у 2009 р. Україна займала останнє місце серед обраних для дослідження країн, Німеччина –

найвище. Проте протягом десяти років відбувалися структурні зміни в економіках зазначених країн. У 2019 р. незмінними у рейтингу залишилися Україна та Білорусія, проте значно покращила свої позиції Румунія та Естонія.

У роботі виокремлено дивергентні позиції цифровізації стейкхолдерів як носіїв суб'єктно-об'єктної місії в системі публічного управління соціальними ризиками:

- зі сторони працівників:

1. Цифровізація як фактор позитивного розвитку: цифровізація означає підвищену індивідуальну спроможність до успішної роботи та можливості для самореалізації та досягнення економічного зростання та розвитку суспільства країни загалом.

2. Цифровізація як фактор негативного розвитку: цифровізація означає збільшення кількості безробітних, збільшення робочого навантаження і розмивання кордонів між роботою і приватним життям.

3. Цифровізація як засіб досягнення мети: цифровізація прив'язана до особистої вигоди в автономії та індивідуальній діяльності суб'єкта.

- з точки зору макроекономічних позицій:

1. Цифровізація як фактор позитивного розвитку: зменшення (спрощення, повна або часткова заміна) частки використання працівниками фізичної праці; розширення можливостей виробничих і невиробничих сфер; збільшення рівня ВВП.

2. Цифровізація як фактор негативного розвитку: збільшення кількості безробітних серед низькокваліфікованих працівників; збільшення вартості кваліфікованої робочої сили; зростання ризику збільшення рівня інфляції; підвищення рівня міграції працівників робочих професій.

3. Цифровізація як засіб досягнення мети: покращення рівня кваліфікації працівників; збільшення рівня продуктивності праці у всіх галузях економіки; забезпечення розвитку соціального підприємництва через можливість мобільності робочих місць із залученням осіб з частковою працездатністю.

- зі сторони роботодавців:

1. Цифровізація як фактор позитивного розвитку: зменшення собівартості виробництва продукції та інших витрат; спрощення ведення основних та допоміжних бізнес-процесів.

2. Цифровізація як фактор негативного розвитку: необхідність переобладнання і великі початкові затрати, динамічна зміна технологій, необхідність перегляду організаційної структури бізнесу, збільшення конкуренції.

3. Цифровізація як засіб досягнення мети: навчання та/або перекваліфікація менеджменту, вихід за межі однієї територіальної одиниці (міста, регіону, країни), розширення та/або диверсифікація бізнесу.

Проте, враховуючи подані вище позиції, одним із пріоритетних елементів, які забезпечать зменшення негативного впливу соціальних ризиків, є вмотивованість і гнучкість працівників та працедавців в умовах цифровізації економіки. Тому окреслимо ключові елементи, які зменшать ризик безробіття:

- короткострокові: інтелектуальна робота на ринку праці шляхом постійного прогнозування та моніторингу нових проблем співпраці;
- середньострокові: дострокове інвестування в підтримку навичок через агентство з працевлаштування;
- довгострокові: превентивні дії та профілактики, які полягають у незалежній оцінці навичок, зорієнтованість на постійне навчання/підвищення чи зміну кваліфікації, право на безперервну освіту, а також гнучкість.

Гнучкість і вмотивованість додатково приводить до нових видів управління і навичок. Підвищення кваліфікації як керівників, так і працівників є значним інструментом для убезпечення від втрати роботи через впровадження інформаційних технологій.

Крім того, постійне залучення працівників до будь-яких рішень, пов'язаних з цифровізацією, які можуть вплинути на них, може забезпечити безперешкодний перехід і співпрацю.

Використання цифрових ресурсів продемонструвало свою дієвість на сучасному кризовому етапі, спричиненому епідемією COVID-19: від можливості комунікувати з рідними, відповідними соціальними службами, купувати необхідні товари та ліки до повноцінної роботи в домашніх умовах.

Запропоновано два сценарії імплементації цифрових технологій в Україні: прискорене оцифрування та базовий рівень. На основі цього було зроблено висновок про роль цифровізації в публічному управлінні соціальними ризиками: ІТ-технології полегшують надання своєчасної допомоги людям, наприклад, людям похилого віку з обмеженою рухливістю або людям з обмеженими можливостями, а також покращують якість послуг та цілісність бізнес-процесів, зменшуючи при цьому операційні витрати. Як ключовий компонент цієї «цифрової революції», цифрові платформи зростають швидкими темпами завдяки своїй масштабованості, гнучкості та адаптованості, а також впливу пандемії. З одного боку, цифрові платформи породжують нові запити та нові можливості, миттєво зіставляючи попит та пропозицію з низькою вартістю; з іншого боку, вони трансформують ринок праці, змінюючи традиційні форми праці та фрагментуючи робочу силу.

Виокремлено основні напрями публічного управління соціальними ризиками на ринку праці під час пандемії в умовах цифровізації: справедлива заробітна плата та соціальне забезпечення для найманих та самозайнятих працівників; шанси на інтеграцію в роботу для всіх із забезпеченням індивідуальної здатності до взаємодії протягом усього періоду кар'єри; різноманітність як нова норма: посилена орієнтація на життєву фазу замість жорстких моделей організації праці (в одному місці, з фіксованим робочим часом; висока якість роботи з урахуванням вимог до гнучкості (місця та часу), взаємодії з машиною, захисту даних; соціальне партнерство, прийняття спільних рішень та участь працівників у розробці умов праці.

У п'ятому розділі - **«Підвищення ефективності системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій»** - здійснено побудову гендерно-орієнтованої моделі мінімізації соціальних ризиків; розвинуто шляхи активізації соціальної відповідальності бізнесу в

системі публічного управління соціальними ризиками, удосконалено методологію встановлення рівня ефективності управління соціальними ризиками.

Зазначено, що гендерні відмінності вже давно включені в макроекономічний аналіз розвинених країн у таких сегментах, як: державні фінанси, ринок праці та економічний розвиток. У роботі досліджено гендерні розбіжності у таких сферах, як споживання, економія та інвестиції, громадський вибір та можливість впливу на мінімізацію соціальних ризиків.

Із застосуванням гендерного підходу було спроектовано сценарії розвитку системи публічного управління соціальними ризиками, що передбачали: подолання розриву в зайнятості жінок (на 12,5%); подолання розриву в заробітній платі (підвищення заробітної плати до рівня заробітної плати чоловіків) і включали дві ці умови одночасно. Було встановлено позитивний макроекономічний ефект для України. Доведено, що ефект є мультиколінеарним: підвищення рівня зайнятості жінок спонукатиме до мінімізації соціальних ризиків як зі сторони досягнення гендерної рівності, так і з боку фінансування ризику.

Констатовано, що з кількості жінок, які працюють, 58% перебувають у неформальній економіці, отримуючи низьку заробітну плату, та не мають соціального захисту. Неоплачувана турбота та домашня робота залишаються вперто фемінізованими, що загрожує можливості жінок отримувати дохід та накопичувати активи для подальшого життя. Як і в усіх розвинутих суспільствах, в Україні останні десятиріччя у цій сфері різниця також була ослаблена. Очевидно, що тенденція до зменшення соціальної нерівності між жінками та чоловіками є однією із загальних "емансипаційних тенденцій" сучасного суспільства. З цієї причини в роботі обґрунтовано й удосконалено етапи впровадження гендерно-орієнтованого державного бюджетування з метою мінімізації соціальних ризиків.

У рамках наукового пошуку інноваційних механізмів публічного управління соціальними ризиками й у зв'язку з необхідністю застосування новітніх технологій для ефективного впровадження гендерно-орієнтованих програм було рекомендовано використання А/В-тестування. Тестування А/В пропонує дуже систематичний спосіб з'ясувати ефективність будь-якого процесу. У випадку розширення застосування гендерного підходу необхідно здійснювати це тестування, адже воно дасть змогу здійснити якісне оцінювання необхідності тих чи інших заходів. У роботі спроектовано етапи впровадження А/В-тестування для гендерного бюджетування у такій послідовності: цілі тестування, вимір, встановлення пріоритетів, умови, конкретизація вимірів тестування, складання календаря тестування, внесення змін, ефективність.

Перерозподіл грошових коштів розширює ефективний попит на ринкові товари та послуги, дозволяючи людям задовольняти їх основні потреби, одночасно посилюючи життєдіяльність та стимулюючи економічну активність. Так само повний спектр секторів політики може ефективно здійснити якісне оцінювання необхідності тих чи інших заходів, освіта створює людський капітал і ефективно зменшує бідність, також ініційовані програми життєдіяльності

зміцнюють стійкість домогосподарств та зменшують їхню вразливість, а економічні реформи можуть створювати можливості, що дозволяють домогосподарствам з низькими доходами покращити свій матеріальний стан. Нова форма в системі публічного управління соціальними ризиками – соціальне підприємництво – є важливою інституцією в мінімізації соціальних ризиків. Соціально спрямовані підприємства сприяють вирішенню нагальних соціальних проблем і заповнюють прогалини в наданні послуг, що становлять спільний інтерес. Крім того, вони сприяють сталому розвитку держави, а також розвитку нових форм ділової активності. При цьому соціально спрямовані підприємства спираються на місцеві цінності та допомагають створювати робочі місця, одночасно забезпечуючи податкові надходження та підвищуючи ефективність державних витрат. Так, встановлено, що розвиток соціального підприємства можливий за умови вибору однієї з концепцій:

- підвищення можливого: продемонструвати, що соціальне підприємство життєздатне вести бізнес більш стабільно, надихаючи інших та пропонуючи нові моделі, які можна скопіювати;
- підвищення бажаного: формування привабливості стійких бізнес-моделей для споживачів, службовців та інвесторів;
- підвищення прийнятного: зміна параметрів того, що загалом вважається прийнятним чи ні, де йдеться про стійкість та інклюзивність.

У роботі доведено, що типи індикаторів визначення рівня публічного управління соціальними ризиками, що використовуються сьогодні, сильно фокусуються на вимірюванні кількості вхідних та вихідних даних. Це відбувається за рахунок орієнтованих на результати показників, які відображають результати та наслідки публічного управління соціальними ризиками та вимірюють його якість.

Проте на практиці існує велика кількість індикаторів встановлення рівня публічного управління соціальними ризиками, які умовно можна розподілити на кількісні і якісні. Наголошено на необхідності визначення інтегрального рівню ефективності публічного управління соціальними ризиками на рівні держави, області, міста.

При оцінюванні рівня ефективності публічного управління соціальними ризиками використано два види показників – це розрахункові, обчислення яких базується на статистичних показниках, та оціночні показники, які базуються на формі опитування різних стейкхолдерів системи публічного управління соціальними ризиками. Тобто розрахункові показники не будуть залежати від суб'єктивізму опитуваних, тоді як оціночні показники будуть виражати міру задоволеності відповідно до конкретного показника. Цей розрахунок може бути застосований як для різних територіальних одиниць, так для різних соціальних верств населення.

Проаналізовано та обґрунтовано систему пріоритетних показників, за даними яких можна визначити рівень ефективності публічного управління соціальними ризиками (табл. 4, фрагмент методології).

Таблиця 4

**Система проранжованих пріоритетних показників встановлення рівня
публічного управління соціальними ризиками**

Ранг	Показник		Значення							
1	I ₃	Коефіцієнт ефективності фінансування соціального забезпечення	Рівне 100%	100%– 80%	80%–50%	Менше 50%				
2	I ₆	Показник зайнятості	Менше 50%	80%–50%	100%–80%	Рівне 100%				
3	I ₉	Показник співвідношення зайнятого населення до непрацюючого населення	Менше 2	Рівне 2-3	Рівне 3-5	Більше 5				
4	I ₅	Коефіцієнт заміщення доходів	Менше 50%	80%–50%	100%–80%	Рівне 100%				
5	I 23	Коефіцієнт співвідношення мінімальної заробітної плати до середньої	Більше 50%	33%-50%	33%	Менше 33%				
6	I19	Рівень освіченості громадян	Менше 50%	80%–50%	100%–80%	Рівне 100%				
7	I ₁	Показник частки витрат на соціальний захист населення	Менше 18%	Від 24% до 18%	Рівне 24%	Більше 24%				
8	I15	Рівень задоволеності якістю медичних послуг у країні	Ніколи	1	Рідко	2	Зазвичай	3	Так	4
9	I10	Стабільність законодавства у сфері соціального забезпечення	Ніколи	1	Рідко	2	Зазвичай	3	Так	4
10	I ₄	Коефіцієнт Джині	Рівне 100%	100%– 80%	80%–50%	Менше 50%				
11	I 24	Середня тривалість життя	Менше 70pp.	70-75pp.	75-85pp.	Більше 85p.				
12	I ₇	Рівень інформативності	Ніколи	1	Рідко	2	Зазвичай	3	Так	4
13	I12	Доступність до соціальних послуг та легкість в отриманні матеріального забезпечення	Ніколи	1	Рідко	2	Зазвичай	3	Так	4
14	I18	Рівень грамотності громадян	Менше 50%	80%–50%	100%–80%	Рівне 100%				
15	I11	Рівень контролю за дотриманням законодавства у сфері соціального забезпечення	Ніколи	1	Рідко	2	Зазвичай	3	Так	4
16	I16	Рівень задоволеності інфраструктурою країни	Ніколи	1	Рідко	2	Зазвичай	3	Так	4
17	I17	Рівень задоволеності якістю початкової освіти	Ніколи	1	Рідко	2	Зазвичай	3	Так	4
18	I 21	Рівень відчуття соціальної безпеки громадян	Ніколи	1	Рідко	2	Зазвичай	3	Так	4
19	I13	Показник участі громадськості у формуванні змін у соціальному забезпеченні	Менше 50%	Рівне 50%-85%	Рівне 65%-85%	Рівне 85%				
20	I 20	Рівень задоволеністю виконання вимог з безпеки праці	Ніколи	1	Рідко	2	Зазвичай	3	Так	4
21	I 22	Коефіцієнт старіння населення	Більше 20%	10%– 20%	7%–10%	Менше 7%				
22	I14	Показник участі неприбуткових організацій неурядового типу в соціальному забезпеченні	Менше 35%	Рівне 35%-45%	Рівне 45%-50%	Рівне 50%				
23	I8	Показник сприйняття корупції	Менше 50%	80%–50%	100%–80%	Рівне 100%				
24	I25	Рівень соціальної інклюзії	Менше 50%	80%–50%	100%–80%	Рівне 100%				
25	I ₂	Показник соціальної мобільності	Менше 50%	80%–50%	100%–80%	Рівне 100%				

Безліч значень сукупності вибраних показників характеризує безліч станів, у яких може перебувати розглянутий суб'єкт. Не завжди легко встановити, які з цих станів можливо визнати фінансово стійкими і якою мірою ці стани стійкі. За допомогою методики формування рейтингів з безлічі станів суб'єкта виділяються рівні досить близьких один до одного станів, при яких відносини між суб'єктом і його партнерами допускають довіру. У ці рівні включаються також оцінка тенденцій очікуваної зміни стану суб'єкта, оцінка впливу майбутніх змін на відносини суб'єкта з партнерами. Виділені рівні (кластери) стану суб'єкта є основою для створення шкали рейтингу. Шкала, по якій дається оцінка стану суб'єкта, - шкала рейтингу. Таким чином, рейтингова шкала є впорядкованою системою перерахування можливих груп оцінок фінансових і виробничих станів суб'єкта. Кожний з цих станів залежить від цілого ряду показників його власної діяльності, від стану відносин з партнерами та конкурентами, від навколишнього економічного середовища в країні й у світовому господарстві. Модель рейтингової шкали - це модель латентної структури для багатотомних відповідей на набір тестових елементів.

Встановлено, що обрані та запропоновані показники (індикатори) мають різну вагу в системі публічного управління соціальними ризиками, що і зумовило необхідність їхнього ранжування (за такими рівнями: еталонний, відмінний, достатній, припустимий, низький та незадовільний). Сумарне значення прорахованих показників дозволить визначити не лише рівень ефективності публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій, а й забезпечить виявлення недоліків системи ще на етапі розрахунку вказаних показників.

ВИСНОВКИ

У процесі дисертаційного дослідження отримано нові результати, які розв'язують проблему розвитку системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій, що досягається завдяки обґрунтуванню теоретико-методологічних засад управління соціальними ризиками.

На підставі отриманих наукових, теоретичних положень та практичних результатів сформульовано такі висновки.

1. У роботі систематизовано теоретичні засади формування системи публічного управління соціальними ризиками в процесі суспільних трансформацій та виявлено особливості соціальної держави як основи для побудови системи публічного управління соціальними ризиками. Встановлено, що соціальна функція держави забезпечує виконання потреб першого рівня відповідно до піраміди Маслоу, вибудовуючи основу в системі публічного управління соціальними ризиками. Соціальна держава включає в себе виконання соціальної функції, а також створює якісні та кількісні зміни у якості соціального життя суспільства та окремих індивідів шляхом забезпечення умов для розвитку особистості, громадян і суспільства та підвищення рівня соціального та матеріального благополуччя. Під час емпіричного дослідження було

встановлено, що під рівнем соціального і матеріального благополуччя мається на увазі доступність до систем суспільних благ і послуг (освіта, охорона здоров'я, культура і рівень соціальної справедливості і захищеності), а також з нього випливає рівень гідного існування і матеріального добробуту, які залежать від конкретно-історичних, ідеологічних, національних та інших особливостей.

2. Визначено особливості ідентифікації соціальних ризиків у системі публічного управління. Враховуючи компліментарність поняття соціального ризику, що має загрози матеріальні і / або нематеріальні наслідки, систематизовано погляди науковців щодо класифікації причин, характеру, масштабності й особливостей конкретного ризику чи групи ризиків. Для ідентифікації соціального ризику визначено структуру передбачуваного соціального ризику та змодельовано підзадачі, які максимально розкривають типологію соціальних ризиків та зумовлюють необхідність врахування впливу домогосподарств, публічних органів влади та генерацій на формування системи публічного управління соціальними ризиками.

Здійснено періодизацію історичного розвитку системи публічного управління соціальними ризиками. Констатовано, що формування системи публічного управління соціальними ризиками здійснюється під впливом трансформаційних процесів та змін домінантних положень моделі соціальної політики держави, яка включає такі елементи, як соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальне страхування. Запропоновано класифікацію моделей державної соціальної політики за такими ознаками: залежно від типу домінуючого процесу, залежно від суб'єкта відповідальності, залежно від ступеня участі держави, залежно від етапів розвитку, залежно від територіального розподілу, залежно від напрямів соціальної політики, залежно від моделей соціальної держави.

3. Досліджено методологічні складові механізму формування системи публічного управління соціальними ризиками та систематизовано цілі, принципи та методи побудови системи публічного управління соціальними ризиками. Констатовано, що система публічного управління соціальними ризиками має гібридну форму, зокрема, окрім впливу держави, управління соціальними ризиками здійснюється інституціями громадянського суспільства економічної, соціальної, політичної та духовної сфер. Публічне управління соціальними ризиками запропоновано розглядати як встановлену систему норм, правил, механізмів та інструментів, затверджених законодавчо, які формують стратегію оптимізації рівня соціальних ризиків та наслідків їх настання в державному, громадському та приватному (підприємницькому та особистісному) секторах, а механізм публічного управління соціальними ризиками як комплекс інструментів, дія яких формує таку модель соціальної політики, яка забезпечує не лише дотримання соціальних стандартів та гарантій, формування соціального захисту, а й створює умови для комплексного соціального розвитку держави. Здійснено ідентифікацію цілей публічного управління соціальними ризиками, що дає змогу розробити ефективний план дій, що дозволяє забезпечити соціальний захист дітей, осіб працездатного віку, осіб похилого віку, розвиток охорони здоров'я та освіти. Зазначено, що становлення

системи публічного управління соціальними ризиками має відбуватися на конкретних її принципах, зокрема солідарності, вільного вибору, особистої відповідальності та субсидіарності. Систематизовано методи публічного управління соціальними ризиками, що розширюють можливості розвитку соціального капіталу. Зростання соціального капіталу в дослідженні трактується як покращення якісних і кількісних соціальних показників держави, що виражається в рівні задоволення потреб окремого індивіда або групи індивідів, враховуючи моральні норми або звичаї, що пов'язують індивіда з суспільством таким чином, що дозволяє йому взаємодіяти з іншими для загального блага, що забезпечується якісними державними інституціями. Запропоновано модель управління соціальними ризиками, що дозволяє виокремити площину дій, враховуючи еволюцію парадигми концепцій управління соціальними ризиками.

4. Запропоновано методичний підхід до побудови механізму публічного управління соціальними ризиками крізь призму аналізу наявності у домашніх господарств активів та засобів до існування, що передбачає розподіл суспільства на чотири групи домашніх господарств («хронічно бідні», «тимчасово бідні», «тимчасові небідні», «стійкі до бідності»), дозволяє спрогнозувати «ланцюг ризиків» та виокремити зональні межі сегмента публічного управління соціальними ризиками для всіх та публічного управління соціальними ризиками для всіх, хто потребує.

5. За результатами порівняльного аналізу систем публічного управління соціальними ризиками зарубіжних країн з українськими практиками обґрунтовано необхідність визначення вразливості до бідності (ймовірності її настання) як індикатора, на основі якого органи влади приймають рішення щодо посилення набору інструментів управління ризиками на тлі існуючого обмеження ресурсів, можливостей витрат і компромісів до інших цілей та пріоритетів державної політики. Представлено комплекс пропозиції щодо імплементації позитивного досвіду провідних країн світу в українські реалії.

За результатами систематизації стратегій публічного управління соціальними ризиками розроблено матрицю публічного управління соціальними ризиками, яка інтегрує в собі комплекс механізмів, дію яких можна моделювати залежно від позиціонування домінуючих пріоритетів, наявності альтернативних витрат та порівняльних переваг. Обґрунтовано домінантні положення мінімізації законодавчого ризику в системі публічного управління соціальними ризиками.

6. Окреслено перспективні напрями розвитку системи публічного управління соціальними ризиками на основі регулювання зайнятості населення. Систематизовано форми інтервенції заходів на ринку праці з виділенням видів політики та джерел фінансових ресурсів, які спрямовані на запобігання, мінімізацію соціальних ризиків, а також подолання наслідків їх настання.

7. Здійснено оцінювання впливу цифрових трансформацій на публічне управління соціальними ризиками та визначено вектори розвитку системи публічного управління зайнятістю в умовах цифрових трансформацій. Встановлено, що найбільш суттєвим соціальним ризиком, який супроводжується цифровізацією економіки, є вплив розвитку інформаційних технологій на

структуру ринку праці. Виділено дивергентні позиції з боку працівників, макроекономічних позицій та роботодавців, що дозволило визначити ключові елементи державної стратегії цифровізації, що спрямовані на зменшення ризику безробіття, забезпечення гнучкості працівників і роботодавців та мінімізацію ризику соціальної ізоляції.

8. Представлено концептуальні положення гендерно-орієнтованої моделі мінімізації соціальних ризиків. Змодельовано ситуації та сценарії зменшення соціальних ризиків шляхом упровадження гендерно-чутливого бюджетування та доведено, що приріст зайнятості жінок має позитивний мультиколінеарний ефект. Систематизовано змістовні характеристики етапів упровадження гендерно-орієнтованого бюджетування. Запропоновано методичні положення використання інноваційного механізму публічного управління соціальними ризиками, що передбачає реалізацію функціонального ланцюга державно-управлінських рішень за такою послідовністю: виявлення гендерних розривів; розподіл державних фінансів відповідно до гендерних відмінностей; на основі проведення А/В-тестування виявлення гендерно-чутливих бюджетів, які потребують найбільшого коригування; проведення якісного оцінювання необхідності тих чи інших заходів. Окреслено напрями активізації соціального підприємництва.

9. Запропоновано методику встановлення рівня ефективності публічного управління соціальними ризиками, яка, на відміну від існуючих, побудована на розрахунку 25 індикаторів, обчислення яких здійснюється на основі статистичних та оціночних показників і передбачає опитування різних стейкхолдерів системи соціального забезпечення. Комплексно представлено шляхи підвищення ефективності системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій, базовими з яких є такі: впровадження інноваційних підходів з метою отримання переваг синергії; формування складних компромісів у пріоритетах системи публічного управління соціальними ризиками; знаходження та поєднання комбінації ініціатив, необхідних для створення оптимального соціального забезпечення.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Білик О.І. Механізми регулювання та інструменти оцінювання соціальних ризиків: монографія / О.І. Білик. – Львів : «Растр -7», 2020 – 396 с
2. Білик О.І. Управління соціальними ризиками як важливий чинник зміцнення національної економічної безпеки/ О.І. Білик // Актуальні проблеми забезпечення економічної безпеки в Україні : колект. моногр. / Г. І. Пушак, М. Й. Штангрет, Н. В. Наконечна, та ін. – Львів: Ліга-Прес, 2017. – 368 с. (с. 141-153).

Статті у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

3. Білик О.І. Інформаційне забезпечення процесу трансформації ресурсів недержавних пенсійних фондів в інвестиції регіону /О.І. Білик, І.М. Гринчишин // Фаховий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки»,

2013.-№11 – С.189-198 (Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus International, SciVerse SCOPUS). *(Особистий внесок автора: розроблення та обґрунтування принципів інформаційного забезпечення функціонування НППФ).*

4. Bilyk O. Strategy for improving the quality of life in countries with economies in transition /Viktoriia V. Chernyakhivska, Olena I. Bilyk, Anastasiia O. Charkina, Ilyia Zhayvoronok And Iryna V. Farynovych// International Journal of Management (IJM) Volume 11, Issue 4, April 2020, pp. 523-531 (Міжнародна представленість та індексація журналу: SciVerse SCOPUS). *(Особистий внесок автора: обґрунтування оптимізації якості життя Чеської Республіки).*

5. Bilyk O. Management of corporate social activity in the organization / Mariia Dykha, Yuliia Cheban, Olena Bilyk, Zinoviy Siryk, Olena Khytra, Alla Dudnyk // International Journal of Management (IJM) Volume 11, Issue 5, May 2020, pp. 97-107 (Міжнародна представленість та індексація журналу: SciVerse SCOPUS). *(Особистий внесок автора: обґрунтування місця соціальної відповідальності).*

Статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України

6. Білик О.І. Обґрунтування шляхів подолання корупції у сфері охорони здоров'я/О.І. Білик, А.В. Новікова // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2016. – № 10. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1008> *(Особистий внесок автора:ретроспективне дослідження походження корупції, як однієї з причин виникнення соціального ризику).*

7. Білик О.І. Публічне управління професійним розвитком державних службовців в країнах ЄС / О.І. Білик, М.К. Хім // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2017. – № 12 – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1152> *(Особистий внесок автора: аналізування соціальних чинників впливу на професійний розвиток державних службовців).*

8. Bilyk O.Architypic of efficiency of state measures in the social sector/O.Bilyk,Y. Blynda// Публічне урядування. – 2019. – № 3 (18). – С. 74–86 *(Особистий внесок автора: визначення архетипу соціального сектора).*

9. Білик О.І. Поняття публічного маркетингу та приклади його застосування в Україні / Н. Ю. Подольчак, О. І. Білик, Ю.-Б. Р. Ханік // Інвестиції: практика та досвід. Серія: Державне управління – 2020. – №1. – С. 155-160 *(Особистий внесок автора: критичний аналіз суті публічного маркетингу з врахуванням соціального аспекту).*

10. Білик О.І. Процеси децентралізації у країнах ЄС як орієнтир для України у виборі підходів до її регіонального розвитку/ О.І. Білик, І.І. Яремко // Наукові перспективи (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Медицина»). – 2020. – № 5 (5). – С. 64–78. *(Особистий внесок автора: аналізування процесу децентралізації в країнах Європи та її впливу на мінімізацію соціальних ризиків)*

11. Bilyk O.. Factor of influence of digdtal economy to determination of level of uneployment in Ukraine / O. Bilyk , O. Khymych // Публічне управління і

адміністрування в Україні. – 2020. – Вип. 18. – С. 27–31. (*Особистий внесок автора: сформовано, обгрунтовано фактори впливу цифрової економіки на рівень зайнятості населення та змодельовано з використанням закону Оукена наслідки зайнятості населення*)

12. Білик О. І. Періодизація історичного розвитку феномена соціальної держави / О.І. Білик // Публічне управління та митне адміністрування. – 2020. – № 2 (25). – С. 7–10.

13. Білик О. І. Місце гендерно-орієнтованого бюджетування у системі державного управління [Електронний ресурс] // Державно-управлінські студії. – 2019. – № 11. – Режим доступу: <http://journal.ipk.edu.ua/index.php/Dyc/article/view/70>.

14. Білик О. І. Удосконалення механізму аналізування етапів гендерно-орієнтованого бюджетування / О.І. Білик // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. – 2020. – Т. 31 (70), № 4. – С. 44–49.

15. Білик О. І. Роль державного управління в забезпечення розвитку соціального капіталу / О.І. Білик // Публічне управління та митне адміністрування. – 2020. – № 3 (26). – С. 28–32.

16. Білик О. І. Вплив пандемії на трансформацію соціального ризику / О.І. Білик // Право та державне управління. – 2020. – № 3. – С. 162–167.

17. Білик О.І. Удосконалення системи найму та адаптації державних службовців / О.І. Білик, Ю.О. Блинда, І.М. Васькович // Науковий вісник: Державне управління. – 2020. – Том 4, № 6. – С. 30–45. (*Особистий внесок автора: розроблено систему адаптації молодих фахівців державної служби*).

18. Білик О. І. Дослідження теоретичних аспектів корпоративного управління / О. І. Білик, Н. Ю. Подольчак, Ю. А. Джурик // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. – 2020. – №6. – С. 8–12. (*Особистий внесок автора: виділено складові елементи соціальної відповідальності бізнесу та окреслено шляхи їх інтегрування у систему корпоративного управління*)

19. Білик О. І. Побудова системи оцінювання рівня соціального забезпечення населення / О. І. Білик // Публічне управління та митне адміністрування. – 2020. – №4. – С. 21–25.

20. Білик О.І. Вплив пандемії на зміну системи управління соціальними ризиками / О.І. Білик // Економіка, управління та адміністрування. – 2020. - №4(94). – С.117-122.

21. Білик О.І. Формування системи публічного управління соціальними ризиками у світовій практиці / О.І. Білик // Інвестиції: практика та досвід: Державне управління. – 2021. - №2. – С. 76-81

22. Білик О. І. Особливості формування систем захисту від соціальних ризиків / О.І. Білик// East journal of security studies – 2019. - 5(2). - 235-246. – Retrieved from: <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/56>.

23. Білик О.І. Обгрунтування напрямків державного управління у сфері гендерно-орієнтованого бюджетування/ О.І. Білик // Публічне управління та регіональний розвиток. – 2020. – С. 997-1023.

24. Bilyk O. Formation of a system of public management of social risks / Olena Bilyk // Socio World-Social Research & Behavioral Sciences – 2020 -№2. – 2-19 – Retrieved from: <https://zenodo.org/record/4471164#.YFncX68zbIU>.

Матеріали конференцій:

25. Білик О.І. Особливості формування пенсійних виплати із урахуванням гендерних відмінностей / О.І. Білик, А.В. Новікова // Сучасний етап та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи України: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (Львів, 25 листопада 2015р.). – ЛКА, 2015. – С. 12-14 (*Особистий внесок автора: виокремлення гендерних чинників впливу на побудову пенсійних схем*).

26. Bilyk O. The peculiarity of thin border between people's chronotypes and the level of labour productivity. / O. Bilyk, A. Novikova // Litteris et Artibus: матеріали VII Міжнародного молодіжного наукового форуму, (Львів, 23–25 листопада 2015 р.). – 2015. – С. 12–14. (*Особистий внесок автора: визначено хроноטיפи людей*).

27. Білик О.І. Проблеми боротьби з ухиленням від оподаткування: сучасні виклики / О.І. Білик, О.В. Химич // Тенденції сталого розвитку економіки країни: прогнози та пропозиції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 28-29 серпня, 2015.) – С. 123-125. (*Особистий внесок автора: розроблення напрямків подолання ухилення від оподаткування*).

28. Білик О.І. Удосконалення механізмів фінансування охорони здоров'я в Україні / О.І. Білик, Н.Ю. Шевчук // Актуальні проблеми економіки 2015–2016: матеріали IX-ої міжнародної наукової конференції (Київ, 19 лютого 2016 року) 2016. – С. 20-24.

29. Білик О.І. Напрямки реформування системи управління державними фінансами / О.І. Білик // Інституційний розвиток системи публічного управління та адміністрування : збірник тез доповідей круглого столу (Львів, 25 травня 2017 р.). 2017. – С. 7–9.

30. Білик О.І. Особливості реалізації страхових послуг/ О.І. Білик // Страховий ринок: сучасні виклики в умовах глобалізації : матеріали V Міжнародного наукового семінару (18–19 травня 2017 р., Львів.). – 2017. Ч. 1. С. 30–33.

31. Білик О.І. Соціальне підприємництво, як фактор активізації інноваційної діяльності/ О.І. Білик // Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 18–19 травня 2017 р.). – 2017. – С. 65–66.

32. Bilyk O. Stages of the process for the choice of investment strategy/ O. Bilyk, Y. Blynda, O. Khymych // Litteris et Artibus : матеріали VII Міжнародного молодіжного наукового форуму, (23–25 листопада 2017 р., Львів). – 2017. – С. 290–291. (*Особистий внесок автора: визначено сутність поняття інвестиційна стратегія*).

33. Білик О.І. Інструменти публічного механізму / О.І. Білик, У.Т. Лукашевська // Актуальні питання та перспективи регулювання міжнародних економічних відносин : матеріали всеукраїнської науково-практичної

конференції, (Київ, 5 травня 2018 р.). – 2018. – С. 63–66. (*Особистий внесок автора: визначено суть поняття «публічний механізм»*).

34. Білик О.І. Застосування новітніх концепцій і моделей у сфері електронного урядування для ефективного державного управління/ О.І. Білик, І.О. Кудряєва-Сангулія // Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 7 листопада 2018 р.). – 2018. – С. 151–153 (*Особистий внесок автора: запропоновано застосування новітніх концепцій для державного управління*).

35. Білик О.І. Економіка знань: використання доповненої реальності / О. І. Білик, В. Я. Карковська, О. В. Химич Formation of knowledge economy as the basis for information society: thesis of the 5th International scientific seminar (Vienna, Austria, 16–19, December, 2017). 2017. – С. 20–25. (*Особистий внесок автора: обґрунтовано необхідність застосування доповненої реальності для підвищення ефективності економіки знань*).

36. Білик О.І. Значення та необхідність соціального забезпечення / О.І. Білик, О.В. Химич // Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 7 листопада 2018 р.). – 2018. – С. 41–42 (*Особистий внесок автора: визначення суті соціального забезпечення*).

37. Білик О.І. Напрямки розвитку соціалізації бізнесу/ О.І. Білик, О.Л. Перхач // Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 7 листопада 2018 р.). – 2018. – С. 39–40. (*Особистий внесок автора: визначення суті соціального бізнесу та обґрунтовано напрямки його розвитку*).

38. Білик О.І. Стратегія управління соціальними ризиками: світовий досвід / О.І. Білик, О.І. Савчин // Сучасний рух науки : тези доповідей V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Дніпро, 7–8 лютого 2019 р.). – 2019. – С. 42–45. (*Особистий внесок автора: згруповано стратегії управління соціальними ризиками*).

39. Білик О.І. Мінімізація ризиків у страхуванні завдяки використанню цифрових технологій / О.І. Білик, М.М. Якимець // Стратегії інноваційного розвитку економіки: проблеми, перспективи, ефективність: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених, Київ, 31 травня 2019 року. – 2019. – С. 96–100. (*Особистий внесок автора: розвинено роль цифровізації економіки в системі мінімізації ризиків*).

40. Білик О.І. Проблеми і шляхи удосконалення бюджетного забезпечення соціального захисту населення / О.І. Білик, К.Є. Єршова // Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Львів, 28 листопада 2018 р.) Ч. 2. – 2018. – С. 163–167. (*Особистий внесок автора:*

визначено напрямки удосконалення бюджетного фінансування соціального захисту).

41. Білик О.І. Перспективи подолання гендерних розривів/ О.І. Білик, В.Я. Карковська, М.К. Хім.// Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи: матеріали XVIII Міжнародного наукового семінару (Київ, озеро Світязь, 1–5 липня 2019 р.). 2019. – С. 66–68. *(Особистий внесок автора: визначено суті та обсяги гендерних розривів).*

Публікації в інших виданнях:

42. Білик О.І. Основні напрями трансформаційних процесів у сфері фінансування соціального забезпечення в Україні / О.І.Білик// Ефективна економіка. – № 2. – 2015. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3784>

43. Bilyk O. The principles of healthcare system financing optimization in Ukraine/ O. Bilyk, N. Shevchuk// Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 1. – С. 210–217 *(Особистий внесок автора: розроблення напрямків оптимізації фінансування системи охорони здоров'я).*

44. Білик О.І. Основні проблеми зайнятості внутрішньо переміщених осіб в Україні / О.І. Білик // Науковий огляд. – 2017. – № 7 (39). – С. 101–112.

45. Білик О.І. Дослідження впливу гендерної асиметрії на економіку: причини, наслідки / О.І. Білик // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» – 2018. – № 8. – С. 40-46.

46. Bilyk O. Theoretical essence of the concept "Social security of the state"/ O.Bilyk, Y.Blynda// Економіка і фінанси. – 2017. – № 9. – С. 47–58 *(Особистий внесок автора: виокремлено концепцію «соціальна безпека держави»).*

47. Білик О.І. Вплив цифрової економіки на зменшення негативних наслідків соціального ризику/О.І. Білик// Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Проблеми економіки та управління. – 2019. – Вип. 4. – С. 8–16

48. Білик О.І. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні / О. І. Білик, Т. М. Корецька Ефективна економіка. – 2020. – № 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7587> *(Особистий внесок автора: визначення суті та проблем соціального підприємництва в Україні).*

49. Білик О.І. Сучасний стан цифровізації в Україні / О.І. Білик , Н.Ю. Подольчак, Я.В. Левицька // Ефективна економіка. – 2019. – № 10. *(Особистий внесок автора: визначено вплив цифровізації на соціальні ризики).*

50. Білик О. І. Напрямки підвищення системи соціального захисту населення/ О.І. Білик // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2020. – № 2 (12). – С. 5–11.

51. Білик О. І. Особливості управління соціальними ризиками в умовах розвитку дорожньої концесії / О.І. Білик, Ю.О. Блинда, Н.М. Крохмальна // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління». – 2020. – Т. 4, № 2. – С. 115–124. *(Особистий внесок автора: дослідження впливу дорожньої концесії на мінімізацію соціальних ризиків)*

АНОТАЦІЇ

Білик О.І. Розвиток системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій . – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління – Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2021.

Метою дисертаційної роботи є удосконалення теоретико-методологічних засад та обґрунтування науково-прикладних рекомендацій щодо розвитку системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій.

У дисертації систематизовано теоретичні засади формування системи публічного управління соціальними ризиками в процесі суспільних трансформацій; досліджено методологічні складові формування системи публічного управління соціальними ризиками; систематизовано цілі, принципи та методи побудови системи публічного управління соціальними ризиками; запропоновано методичний підхід до побудови механізму публічного управління соціальними ризиками; проаналізовано зарубіжний та вітчизняний досвід формування систем публічного управління соціальними ризиками; здійснено оцінювання впливу цифрових трансформацій на публічне управління соціальними ризиками; визначено вектори розвитку системи публічного управління зайнятістю в умовах цифрових трансформацій; представлено концептуальні положення гендерно-орієнтованої моделі мінімізації соціальних ризиків; розвинуто напрями активізації соціального підприємництва; запропоновано методiku встановлення рівня ефективності публічного управління соціальними ризиками; комплексно представлено шляхи розвитку системи публічного управління соціальними ризиками в умовах цифрових трансформацій.

Ключові слова: публічне управління, соціальна держава, соціальні ризики, цифрові трансформації, органи публічної влади, механізми публічного управління, стратегії публічного управління.

АННОТАЦИЯ

Билык А.И. Развитие системы публичного управления социальными рисками в условиях цифровых трансформаций. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора наук по государственному управлению по специальности 25.00.02 - механизмы государственного управления - Черноморский национальный университет имени Петра Могила. - Николаев, 2021.

Целью диссертационной работы является совершенствование теоретико-методологических основ и обоснование научно-прикладных рекомендаций по развитию системы общественного управления социальными рисками в условиях цифровых трансформаций.

В диссертации систематизированы теоретические основы формирования системы публичного управления социальными рисками в процессе общественных трансформаций; исследованы методологические составляющие

формирования системы публичного управления социальными рисками; систематизированы цели, принципы и методы построения системы публичного управления социальными рисками; предложен методический подход к построению механизма публичного управления социальными рисками; проанализованы зарубежный и отечественный опыт формирования систем публичного управления социальными рисками; осуществлена оценка влияния цифровых трансформаций на публичное управление социальными рисками; определены векторы развития системы публичного управления занятостью в условиях цифровых трансформаций; представлены концептуальные положения гендерно-ориентированной модели минимизации социальных рисков; развиты направления активизации социального предпринимательства; предложена методика определения уровня эффективности публичного управления социальными рисками; комплексно представлены пути развития системы публичного управления социальными рисками в условиях цифровых трансформаций.

Ключевые слова: публичное управление, социальное государство, социальные риски, цифровые трансформации, органы публичной власти, механизмы публичного управления, стратегии публичного управления.

ANNOTATION

Bilik O.I. Development of the system of public management of social workers in the minds of digital transformations. - Manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of sciences in public administration on a specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration – Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2021.

By the method of dissertational robots € detailed theoretical and methodological ambushes and the development of scientific and applied recommendations for the development of a system and public management of social issues in the minds of digital transformations.

The dissertational systematized theoretical ambush of the formulation of the system of public management by social workers in the process of suspension transformations is systematized, and the particularity of the social state is revealed, as the basis for stimulating the system of public management of social workers. The special features of the identification of social risks in the system of public administration have been designated. For the identification of social risk, the structure of the transfer of the general social responsibility and the modeled tasks, which maximally expands the typology of social issues and the need for the organization of the power of the systematic homegrowing

Periodization of the historical development of the system and public administration of social workers has been accomplished. It was stated that the formulation of the system of public management by social workers is healthy. The classification of models of state social policy has been proponated.

The methodological storage mechanism of the system of public management by social scientists has been developed and the systematized purpose, the principle and methods of motivating the system of public management by social scientists.

Zdiysneno identifikatsiyu tsiley publichnogo upravlinnya sotsialnimi rizikami scho dae zmozhu rozrobiti efektyvnosti. Act reasonably plan scho dozvolyye zabezpechiti: sotsialny Zahist ditey, osib pratsездatnogo viku, osib Pokhil viku, rozvitok receptionists Zdorov'ya that osviti Sistematizovano Metodi publichnogo upravlinnya sotsialnimi rizikami scho rozshiryuyut mozhlivosti rozvitku social capital. The model of management of social workers has been propagated, which allows the area to be violated, in accordance with the evolution of paradigms of the concept of management of social workers.

A methodical approach has been proclaimed to inspire the mechanism of public management by social workers through the prism of analyzing the obviousness of the domestic government's activism and activity before being recognized.

The results porivnyalnogo analizu systems publichnogo upravlinnya sotsialnimi rizikami zarubizhnih kraїн of ukraїnskimi practices obruntovano neobhidnist viznachennya vrazlivosti to bidnosti, yak indikatora on osnovi yakogo organi Vladi priymayut rishennya schodo posilennya set instrumentiv upravlinnya rizikami on tli isnuyuchogo obmezheniya resursiv, mozhlivostey vitrat i kompromisiv to inshih tsiley that priorities of state policy. Presented a complex of propositions for yoimplementation of positive information about provincial lands in the Ukrainian realities

Based on the results of the systematization of strategies of public management by social scientists, the matrix of public management by social scientists has been broken up into a complex of mechanisms, which can be modeled in an alternate way. The dominant statutory minimization of the legislative framework in the system of public administration of social workers has been established.

The promising direct development of the system of public management of social workers on the basis of regulation of occupation of the population has been approved. Forms of interventions of entering the market have been systematized to see the right kind of policy and financial resources, which are focused on the advancement, minimization of social risks, as well as the past and the past.

The assessment of the flow of digital transformations on the public management of social workers has been done, and the vector of development of the public management system has been assigned to the minds of digital transformations.

The conceptual position of the gender-oriented model of the ministry of social issues is presented. The methodical position of the establishment of the innovative mechanisms of the public administration of social workers has been proponented.

The method of establishing the level of efficiency of public administration of social workers has been promoted. Comprehensively presented is the way of advancing the efficiency of the system and public management of social workers in the minds of digital transformations.

Key words: public administration, social power, social sciences, digital transformation, public administration, mechanisms of public administration, strategy of public administration